

1981/82:143

Måndagen den 10 maj

Kl. 11.00

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Folkpartiets partigrupp har som suppleant i socialutskottet under Gabriel Romanus ledighet anmält Gertrud Hedberg.

Förste vice talmannen förklarade vald till
suppleant i socialutskottet
Gertrud Hedberg (fp)

2 § Justerades protokollen för den 29 och 30 april.

3 § Svar på interpellation 1981/82:170 om ökad användning av inhemska bränslen

Anf. 2 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Fru talman! Pär Granstedt har frågat mig hur regeringen bedömer möjligheterna att genomföra riksdagsbeslutet om att utveckla användningen av inhemska bränslen samt hur en massiv satsning på ökad elanvändning skulle påverka möjligheterna till en smidig avveckling av kärnkraften.

Regeringen bedömde våren 1981 i propositionen (prop. 1980/81:90) om riktlinjer för energipolitiken att det skulle vara möjligt att öka användningen av skogsenergi, m. m. från 7 TWh år 1979 till 25–30 TWh år 1990 och av torv från 0 till 6–11 TWh under samma tid. Denna bedömning grundade sig på en beräkning från oljeersättningsdelegationen (I 1979:01). F. n. följer delegationen upp oljeersättningsprogrammet. Den studerar därvid bl. a. tillgången på och kostnadsutvecklingen för inhemska bränslen samt i vilken takt

Måndagen den
10 maj 1982

Om ökad användning av inhemska bränslen

övergången från olja till inhemska bränslen hittills har skett. När delegationen har redovisat denna studie bör det finnas bättre möjligheter att närmare bedöma utvecklingen för de inhemska bränslena och möjligheterna att öka användningen av dessa till de nivåer som angavs i propositionen.

Jag vill dock nämna att en betydande verksamhet pågår på många håll. Under oljeersättningsfondens första verksamhetsår beslutade fonden om stöd på totalt 457 milj. kr., fördelade på lån och bidrag med 378 resp. 79 milj. kr. De projekt som erhöll stöd innebar en investering på sammanlagt över 1 miljard kronor. Av fondens stöd gick 270 milj. kr., således klart mer än hälften av resurserna, till projekt för introduktion av inhemska bränslen.

Jag vill i detta sammanhang även nämna vissa åtgärder som kommer att vidtas den närmaste tiden. Den 1 juli 1982 skall i kommunerna finnas en aktuell plan för reduktion av oljeanvändningen. Jag räknar med att dessa oljereduktionsplaner då de behandlas och sammanställs under hösten 1982 skall utgöra ett viktigt underlag för åtgärder för att minska oljeanvändningen. Jag avser också att ta initiativ till ett symposium om utvecklingen på torvområdet. Avsikten är att symposiet, som skall hållas i augusti, skall ge en samlad bild av hur långt vi har kommit på torvområdet och vilka ytterligare åtgärder som kan vara behövliga för att skynda på utvecklingen.

Elanvändningen inkl. överföringsförluster bedömdes i energipropositionen öka från 94 TWh år 1979 till 134 TWh år 1990. En elanvändning år 1990 i denna storleksordning synes även nu sannolik. Sålunda uppskattar centrala driftledningen i en prognos hösten 1981 elanvändningen år 1990 till 130 TWh.

Regeringen tillkallade hösten 1981 en kommitté (I 1981:08) i syfte att utreda frågan om åtgärder för att säkra kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. Kommittén, som har tagit namnet 1981 års energikommitté, skall enligt direktiven (Dir. 1981:62) utreda och föreslå en plan för kärnkraftens avveckling och ett fortsatt minskat oljeberoende. I detta ligger bl. a. att studera om vissa framtida elanvändningsnivåer innebär att det är lättare eller svårare att avveckla kärnkraften och minska oljeberoendet. I avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete vill jag inte uttala mig om hur olika elanvändningsnivåer kan påverka möjligheterna till en smidig avveckling av kärnkraften.

Anf. 3 PÅR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag vill tacka energiministern för svaret på min interpellation.

Det innehåller en uppräknig av insatser på området alternativa energikällor och i synnerhet inhemska bränslen som är imponerande. Den är däremot inte överraskande, för jag vet att regeringen i den energipolitik som man för i enlighet med det beslut som riksdagen har fattat lägger stor vikt vid att vi skall få fram inhemska energikällor.

Bakgrunden till att jag ställde denna interpellation är att Sveriges industriförbund har gått ut med en riksomfattande kampanj för att vi i detta land skall producera och använda mer el. Denna kampanj bygger på ett

underkännande av riksdagens energipolitiska beslut. Industriförbundet säger att den faktiska utvecklingen sedan beslutet togs också visar att de uppsatta målen från början var orcalistiska, vad gäller såväl tillförseln som hushållningssidan. Några som helst bevis för detta ganska häpnadsväckande påstående från Industriförbundets sida anförs inte. Jag skall inte orda alltför mycket om detta, eftersom Industriförbundet inte är representerat i denna kammare och inte kan svara för sig. Men det kanske Industriförbundet gör i annat sammanhang.

Om vi ser denna kampanj ur riksdagens och det politiska arbetets synvinkel, finns det ändå anledning till viss eftertanke. Vad industrin på bred front nu är ute efter är uppenbarligen att vi skall sänka ambitionsnivån när det gäller de inhemska bränslena. I stället skall vi kraftigt bygga ut elproduktionen. Utöver den överproduktion av el som vi i realiteten får genom det beslutade kärnkraftsprogrammet, skall vi fram till början på 1990-talet bygga ut vattenkraften med ungefär 10 miljarder kWh mer än vad riksdagen har beslutat. Detta skall paras med en omfattande kampanj – förutom de ganska tuffa marknadsföringsinsatser som krävs för att få svenska folket att göra av med kärnkraftverkens överproduktion – för att få svenska folket att använda dessa ytterligare 10 miljarder kWh. Det är inriktningen på den kampanj som Industriförbundet för.

Detta är naturligtvis oroväckande sett i ett längre perspektiv. Vi har i detta land ändå beslutat att vi, efter det att vi har byggt ut kärnkraften mer än nödvändigt, så småningom skall avveckla denna. När vi avvecklar kärnkraftverken, som producerar el, är det givet att vi måste basera vår energiförsörjning så, att vi inte använder så mycket el för t. ex. bostadsuppvärmning utan i stället använder bränslen, och då helst inhemska sådana.

Jag frågade energiministern hur han bedömer att en massiv satsning på ökad elanvändning påverkar möjligheterna till en smidig avveckling av kärnkraften. Den frågan avstår energiministern från att svara på med hänvisning till en utredning. Det är klart att jag vet hur man gör när man är statsråd och får en fråga på någonting som utreds. Om man nu inte är statsråd, och alltså inte behöver avstå från att ta ställning till frågor som är under utredning, är det naturligtvis lätt att göra följande konstaterande: Ju större elberoende vi har i detta land, desto svårare är det att avveckla en viktig del av vår elproduktion. Det är ett ganska självklart konstaterande, och därför var det kanske en onödig fråga från min sida. Om vi kraftigt ökar elberoendet, försvårar vi alltså kärnkraftsavvecklingen. Därför är naturligtvis en sådan energipolitik som svensk industri nu propagerar för mycket farlig. Den kan bli ett hot mot kärnkraftsavvecklingen.

Jag upplever alltså att man här är ute efter att sabotera den energipolitik som svenska folket i en folkomröstning har tagit ställning för och som riksdagen under bred enighet har slutit upp kring. Det vore därför mycket värdefullt med en klar markering från energiministerns sida att vi står fast vid de energipolitiska mål som riksdagen har beslutat, inkl. ambitionsnivån när det gäller utvecklingen av inhemska bränslen, och att det är vår gemensamma strävan att dessa mål verkligen skall uppfyllas.

En följd av det är naturligtvis att vi avvisar tanken på att under 1980-talet bygga ut vår överkapacitet på elsidan, dvs. utöver kärnkraftsutbyggnaden, med ytterligare 10 miljarder kWh. Jag tycker att det är på sin plats med detta svar på Industriförbundets kampanj, dvs. att vi avvisar dessa propåer på ett otvetydigt sätt. Jag hade hoppats på denna klara markering i interpellationssvaret, men jag kan kanske i ett kommande inlägg få ett sådant otvetydigt klagörande från energiministerns sida, att de mål för energipolitiken som riksdagen har lagt fast också kommer att fullföljas.

Anf. 4 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELJASSON:

Fru talman! Det är klart att Pär Granstedt skall få en sådan försäkran – något annat vore mycket anmärkningsvärt.

Det står naturligtvis var och en fritt att agitera för en annan linje i energipolitiken än den som regeringen och riksdagen har lagt fast. För de politiska partierna, för riksdagen, för regeringen och självfallet för mig som energiansvarig i regeringen är det en självklarhet att vi inte bara skall hålla fast vid den politik som riksdagen efter mycken möda har fattat beslut om utan också skall arbeta hårt för att se till att den kan förverkligas. Det innebär inte att man vill tysta ner den debatt om avvägningen mellan olika energislag som kan pågå, men det vore skada om vi skulle glida tillbaka till ett slags debattstadium i stället för att nu gå in i ett förverkligandestadium när det gäller energipolitiken. Det är faktiskt vad som händer bakom kulisserna. Energifrågan är inte längre lika mycket i hetluften som för några år sedan, men jag vågar säga att aktiviteten i förverkligandet i stället är så mycket högre. Det sjuder av aktivitet både när det gäller forskning om, samt utveckling och introduktion av nya energikällor.

Vi hade i både Pär Granstedts parti och folkpartiet hoppats på att vi skulle ha en effektiviserad administration på det statliga området från den 1 juli. Inför det skiftet skulle oljersättningsdelegationen ha lagt fram en rapport om hur det går med de olika energikällorna. Nu får man, som de andra myndigheterna, fortsätta ytterligare ett år. Men rapporten kommer naturligtvis att färdigställas i den takt som man hade tänkt sig, och därmed får vi bättre underlag för att bedöma hur väl man följer den energibalans som riksdagen har lagt fast.

Av vad jag har inhämtat framgår att industrin kan komma att använda något mindre kol, skogsbränslen och torv fram till 1990 än vad man räknade med i energibalansen. Det är tveksamt om användningen av skogsbränslen också inom fjärrvärmesektorn kommer att öka i den takt som antogs i programmet. Men den här minskade oljersättningen med kol, skogsbränslen och torv inom industrin beror framför allt på en effektivare energianvändning, bl. a. genom användning av värmepumpar. Också inom fjärrvärmesektorn kommer värmepumparna att, bl. a. genom bidrag från oljersättningsfonden, ge ett värdefullt tillskott. Den avvikelse som beror på att vi får en effektivare energianvändning behöver man naturligtvis inte beklaga, utan det är i första hand en avvikelse som innebär att vi använder mer energi och håller fast vid oljeanvändning i större utsträckning än vi har tänkt oss som är

att beklaga. Jag ser ingenting som gör att vi i dag skulle behöva revidera programmet på dessa punkter.

Låt mig till sist, fru talman, säga att det energipolitiska beslutet innebar att vi skulle bygga färdigt och använda kärnkraftsreaktorerna, men samtidigt att vi skulle starta planeringsarbetet när det gäller att bemästra situationen under den tid som kommer efter kärnkraftsavvecklingen. Också på den punkten är förberedelsearbetet i full fart.

Anf. 5 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Låt mig först göra den allmänna kommentaren att i den mån utvecklingen av alternativa energikällor går sämre på grund av att energihushållningen är effektivare, så är det naturligtvis inget fel i detta. Men samtidigt får man givetvis förutsätta att en ökad användning av värmepumpar sker inom ramen för de elresurser som vi redan har, och alltså inte utformas på ett sådant sätt att det totala elberoendet i landet ökar. Jag utgår från att det är den inriktning man har när man använder värmepumpar. Så småningom kommer vi ju också att få värmepumpar som går att driva med andra energikällor än el, och därmed behöver inte heller användningen av värmepumpar leda till ett långsiktigt elberoende.

I övrigt vill jag tacka för de klargöranden som har gjorts när det gäller uppföljningen av riksdagens energipolitiska beslut. I och för sig är det naturligtvis riktigt att man kan säga att det är en självklarhet att det energipolitiska beslutet skall följas, men när en så pass tung instans som Industriförbundet satsar stora ekonomiska och personella resurser för att motarbeta detta beslut, är det viktigt att Industriförbundet får beskedet att riksdagen i bred politisk enighet står fast vid den energipolitik som vi har tagit ställning för och att vi kommer att genomföra den trots alla pamfletter från Industriförbundet. Det kan vara bra på det sättet att vi ger Industriförbundet möjlighet att avstå från att odsla resurser på att propagera mot den energipolitik som förs här i landet och i stället koncentrera dem på att utveckla alternativa energikällor och teknik för energihushållning. Jag tror att det skulle bli mycket mer fruktbringande både för Sverige som nation och för industrin själv, eftersom detta är mycket intressanta teknikområden.

Fru talman! Jag vill än en gång tacka för de klargörande uttalandena, och jag hoppas att det därmed kommer att stå utom allt tvivel att de målsättningar som anges i det energipolitiska beslutet kommer att gälla för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1981/82:171 om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen*Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen***Anf. 6 Statsrådet OLOF JOHANSSON:**

Fru talman! Margareta Palmqvist har frågat arbetsmarknadsministern vilka åtgärder han är beredd att vidta för att förmå de statliga företagen, affärsdrivande verken och statsförvaltningen att i praktisk handling medverka till att 16–17-åringar får bättre tillgång till ungdomsplatser.

Enligt gällande ärendefördelning ankommer det på mig att besvara interpellationen.

Jag vill inledningsvis understryka att jag självfallet delar Margareta Palmqvists uppfattning att den statliga sektorn måste ta sin del av ansvaret då det gäller att skapa meningsfull sysselsättning för arbetslösa ungdomar. Jag menar också att arbetsmarknadspolitiska insatser av det slag det här är fråga om måste få en snabb genomslagskraft för att bli verkningsfulla. När det gäller ungdomsplatserna anser jag mig ha fog för att säga att så har varit fallet.

Regeringen beslöt i november 1981 att införa bidrag till s. k. ungdomsplatser för att ge de 16–17-åringar som varken hade kunnat placeras i utbildning eller i ordinarie arbete en chans till meningsfull sysselsättning. Det förutsattes då att de närmare formerna för verksamheten skulle regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter. Sådana centrala överenskommelser har också träffats.

Regeringen utfärdade i januari i år en förordning om bidrag till arbetsgivare som anställer ungdomar på ungdomsplatser och i februari en förordning om statliga ungdomsplatser.

Ungdomsplatserna har således tillkommit i samråd mellan regeringen och parterna på arbetsmarknaden. Av de centrala avtalen framgår också klart att det är parterna som gemensamt skall verka för att skapa sysselsättningstillfällen för de arbetslösa 16–17-åringarna.

Inom regeringskansliet har tagits initiativ till en samordning och planering när det gäller att inrätta ungdomsplatser inom statsförvaltningen. Syftet är att engagera statliga verk och myndigheter att få fram lämpliga ungdomsplatser.

Vid den sammanställning av de statliga arbetsgivarnas uppgifter, som gjordes i april, framkom att den statliga sektorn i sin helhet anser sig kunna ställa ca 4 000 ungdomsplatser till förfogande nu under våren.

Enligt uppgift från arbetsmarknadsstyrelsen hade arbetsförmedlingen i slutet av mars redan anvisat 2 000 ungdomar en ungdomsplats, och ytterligare 2 000 beräknades då kunna placeras på inrättade platser. Med de platser som den statliga sektorn nu bidrar med anser jag tveklöst att bidraget till ungdomsplatser kan betecknas som framgångsrikt.

Anf. 7 MARGARETA PALMQVIST (s):

Fru talman! Av interpellationssvaret framgår att statsrådet är nöjd. Det som går att göra är redan gjort, och det är dessutom tillräckligt.

Jag skrev min interpellation därför att man i Botkyrka kommun inte hade klarat uppföljningsansvaret för ca 200 16–17-åringar. Trots särskilda ansträngningar i gott samarbete mellan kommunala myndigheter och arbetsförmedlingen har man i dag fortfarande ca 150 ungdomar utan vare sig jobb, utbildning eller praktik. Bland de nytillkomna ungdomsplatserna återfinns nu två på statliga företag i kommunen.

TVå tredjedelar av de nya platserna återfinns utanför kommunen. Flera ungdomar som anvisats ungdomsplatser har behov av stöd kortare eller längre tid efter det att de fått sin plats. Skolans resurser till detta räcker längre och kan utnyttjas bättre om man kan bygga upp och utnyttja ett kontaktnät med företags- och fackföreningsrepresentanter på orten.

Med hänsyn till att det finns många ungdomar med utländskt medborgarskap, vilkas föräldrar ofta känner osäkerhet inför hur svensk utbildning och arbetsmarknad fungerar, är det av vikt att skolans representanter som förmedlande länkar kan utnyttja ett bra kontaktnät. Bland invandrarungdomarna är arbetslösheten dessutom större än bland svenska ungdomar. Det visar på att det behövs extra stöd till och omtanke om många av våra invandrarungdomar.

Antalet arbetslösa i Stockholms län bland 16–24-åringar under perioden november 1981 till mars 1982 var i genomsnitt 5 090. Jämfört med samma period ett år tidigare har det skett en ökning med 55 %. Antalet 18–19-åringar var 1 420 – en ökning med hela 74 %. Dessutom skall beredskapsarbetena minska till hälften den 1 juli. Eftersom antalet ungdomar totalt är i ökande under de närmaste åren kommer också antalet nytillkommande arbetsökande ungdomar att öka. Mot bl. a. denna bakgrund är det angeläget att ge ett tidigt stöd till dem som annars hotas att bli helt utslagna.

Regeringen har krävt att kommunerna skall dels spara, dels ta över mer av ekonomiskt ansvar för olika verksamheter. Därför vore det naturligt att regeringen i den mån det kan ske – t. ex. genom att stimulera statliga verk att bidra med ungdomsplatser – avlastar kommunerna arbetsuppgifter som det egentligen aldrig varit avsikten att lägga på dem.

Därför noterar jag tacksamt att statsrådet delar min uppfattning "att den statliga sektorn måste ta sin del av ansvaret då det gäller att skapa meningsfull sysselsättning för arbetslösa ungdomar".

Jag noterar också de initiativ som tagits av regeringen. Enligt de uppgifter som jag erhållit från arbetsmarknadsverket skulle det i vecka 11 finnas totalt 4 000 anmälda ungdomsplatser, och drygt 2 000 av dem var då tillsatta. Behovet var vid detta tillfälle 3 400 ungdomsplatser. Vid detta tillfälle gick det inte att få en särredovisning av hur mycket som var statliga ungdomsplatser. Det var likadant på länsarbetsnämnden. Endast lokalkontoren hade uppgift om fördelning mellan olika arbetsgivargrupper. Så t. ex. kunde man i förra veckan på arbetsförmedlingen i Tumba berätta att F 18 förbereder nio

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

nya platser. Antalet anmälda och utnyttjade statliga ungdomsplatser i Botkyrka kommun var endast två i förra veckan.

Vad avser statsrådet i sitt svar med "att den statliga sektorn i sin helhet anser sig kunna ställa ca 4 000 ungdomsplatser till förfogande nu under våren"? Är det nya platser utöver dem som redan är inräknade i AMS redovisning? Är det i så fall ungdomsplatser som är framförhandlade och möjliga att anvisa? Hur stor del finns i Stockholms län?

Om en del är platser som det ännu inte har förhandlats färdigt om och som alltså ännu inte anmälts till arbetsförmedling, vill jag fråga: Var i Stockholms län finns de platserna? Finns de i de kommuner där behovet är störst, t. ex. i Botkyrka?

En kommun har ansvar för vad som händer de ungdomar som hamnat utanför utbildnings- och arbetsmöjligheter inte bara i vår utan även under sommaren och hösten. Av det jag tidigare anfört framgår att situationen på arbetsmarknaden för dessa ungdomar knappast kommer att förbättras utan sannolikt försämras. Därför behöver kommunerna planera sina åtgärder så noggrant som möjligt. Detta försvåras i mycket hög grad av att regeringen ännu inte lämnat besked om hur man skall få utnyttja ungdomsplatserna efter den 31 maj.

Vid mina kontakter med arbetsförmedling och skola har man påpekat vikten av att mycket snabbt få besked om hur man skall få använda de medel som det beslutats om för ungdomsplatser. Kan statsrådet ge besked nu? Om inte, när kommer det beskedet till kommuner och arbetsförmedlingar?

Eftersom det blev löneministern – med det högsta ansvaret för samtliga anställda inom den statliga sektorn – som besvarade min interpellation i dag, vill jag utnyttja tillfället att ställa ytterligare en fråga: Hur ser statsrådet på möjligheten över huvud taget för ungdomar att få fasta anställningar inom den statliga sektorn, när effekterna av regeringens olika sparplaner fått fullt genomslag?

Det här är av synnerligen stort intresse för ungdomarna i Stockholms län. I landets folkrikaste län har nära en tredjedel av alla sysselsatta arbete inom den offentliga sektorn – och därav en stor andel inom den statliga sektorn. Därför behöver just vi här i Stockholms län få veta hur löneministern tänker sig att vi i vårt län skall handla för att sparande inom ett visst område inte skall få negativa konsekvenser inom ett annat, t. ex. att ungdomar utestängs från möjligheten att få fast anställning inom den statliga sektorn. Sammanfattningsvis vill jag repetera mina frågor, som jag gärna skulle vilja ha svar på.

1. Är alla de 4 000 ungdomsplatser som det talas om i interpellationssvaret färdigförhandlade platser som kan utnyttjas nu?

2. Var finns de ungdomsplatser som det talas om? Hur många finns det i Stockholms län?

3. Om det till vissa delar gäller ett antagande om möjliga platser, finns de platserna i så fall i vårt län och i de områden där det är brist på ungdomsplatser?

4. Hur skall anvisade medel för ungdomsplatser användas efter den 31 maj?

5. Hur vill löneministern möta konsekvenserna av en minskad sysselsättning inom den statliga sektorn i Stockholms län? Kommer ungdomar i vårt län att under de närmaste åren ha några möjligheter att få fast anställning inom den statliga sektorn?

Anf. 8 ÅKE WICTORSSON (s):

Fru talman! Jag hoppas att kammaren har överseende med att jag tillåter mig att något kommentera Olof Johanssons svar till Margareta Palmqvist.

I svaret finns följande nyckelmening: "Med de platser som den statliga sektorn nu bidrar med anser jag tveklöst att bidraget till ungdomsplatser kan betecknas som framgångsrikt."

Trots den aningslöshet och troskyldighet som har varit betecknande för arbetsmarknadsministerns uttalanden när det gäller kampen mot arbetslösheten – oavsett om det har gällt den allmänna utvecklingen, problemen eller behoven – är det svårt att hitta en större skönmålning av situationen än den som sker i denna mening av Olof Johansson.

Jag gick till arbetsförmedlingen i Norrtälje och frågade. Där fick jag besked om att det fanns 68 arbetslösa ungdomar i dag, samtidigt som man hade 40 ungdomsplatser. Av de 40 svarade statlig verksamhet för 3 – detta i en kommun som ändå har en hel del statlig förvaltning, polis, uppbördsväsende, domstol, tullverk, vägväsende, tele- och försvarsverksamhet, för att ta några exempel. Här svarade alltså de enskilda arbetsgivarna, kommunen och landstinget för de huvudsakliga insatserna.

Jag fortsatte till Täby arbetsförmedling, som svarar för Vaxholms, Vallentuna och Danderyds kommuner. Där redovisade man 121 fortfarande arbetslösa ungdomar. Man hade totalt i dessa kommuner 92 beredskapsarbeten och 54 ungdomsplatser. Av de 54 ungdomsplatserna var endast 5 statliga. Även här var det alltså bara en bråkdel som den statliga verksamheten svarade för.

Men någonstans måste ju de statliga aktiviteterna finnas. Jag gick därför vidare till arbetsförmedlingarna inne i Stockholm, de som inom sitt verksamhetsområde har huvuddelen av de statliga arbetsplatserna inom Stockholmsregionen och därmed också i landet i dess helhet.

Norrmalmskontoret hade 120 arbetslösa ungdomar och sammanlagt 321 ungdomsplatser. Av dessa svarade privata arbetsgivare, Stockholms kommun och landstinget för 211 och den statliga verksamheten för 110. Vid Södermalmskontoret fanns det 468 arbetslösa ungdomar. Man hade 108 beredskapsarbeten, 43 platser i arbetsmarknadsutbildning och 360 ungdomsplatser. Av dessa senare svarade den statliga verksamheten för – hör och häpna – 23 platser. Och då ligger ändå inom detta kontors verksamhetsområde länsstyrelsen, skattehuset och televerket!

Mot bakgrund av vad som kommer fram vid en sådan här rundfrågning kan alltså först och främst slås fast att det fortfarande kvarstår en stor ungdomsarbetslöshet. Från arbetsförmedlingarna redovisades vidare en stor

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

oro för vad som kommer att hända under sommaren med de nya kullar arbetsökande som kommer ut på marknaden. Visserligen kan det sägas att huvuddelen av de kvarstående arbetslösa är äldre än de som kan komma i fråga för ungdomsplatser, men ändå finns det inom Stockholms län i dag 580 ungdomar inom den kategori som kan vara berättigad till att få en ungdomsplats. Den kamp mot arbetslösheten som i dag bedrivs sker i största utsträckning med hjälp av enskilda och kommunala insatser antingen i primärkommunerna eller i landstingen. Den statliga verksamheten har hittills endast lämnat små och marginella bidrag till den kampen. Och så mycket mer lär man väl inte hinna med, eftersom verksamheten, f. n. i varje fall, beräknas upphöra vid halvårsskiftet.

Bilden av regeringens bristande handlingsförmåga när det gäller kampen mot arbetslösheten i dagens samhälle blir därför nu än mer komplett. Den ekonomiska aktiviteten i samhället hålls för låg, vilket ger arbetslöshet och sjunkande efterfrågan på arbetskraft. De arbetsmarknadspolitiska insatserna är otillräckliga. Ersättningarna till de arbetslösa följer inte behoven, vilket har ökande socialhjälpkostnader till följd. Och slutligen: Regeringen är för passiv när det gäller att finna möjligheter för den egna, den statliga, verksamheten att medverka i kampen mot arbetslösheten.

Men löneministern tröstar sig med att bidraget till ungdomsplatser kan betecknas som framgångsrikt! Vore det inte på tiden att vakna ur törnrosasömnen? Ett gammalt ordspråk säger: Den som tror att han är vis, bor nära en åsna.

Anf. 9 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Ungdomsarbetslöshetens negativa utveckling i den senaste lågkonjunkturen är effekter av en borgerlig åtstramningspolitik. Under andra halvåret 1981 gick i genomsnitt 15 000 fler ungdomar arbetslösa varje månad jämfört med samma period föregående år. En viss säsongmässig nedgång under våren 1982 kan inte försvara den höga ungdomsarbetslöshetsnivå som nu uppvisas. Av de 41 000 ungdomar som var arbetslösa i mars hade 45 % varit utan arbete över tre månader och 20 % över sex månader. Med längre arbetslöshetstider följer också risken för ökad social utslagning.

I Stockholm och i andra storstadskommuner ter sig utvecklingen mycket oroande. I Stockholms län uppgick antalet arbetslösa ungdomar i månads-skiftet mars-april till 4 350. Det är en ökning med 46 % jämfört med samma månad förra året, samtidigt som antalet kvarstående lediga platser vid månadens slut var 47 % mindre än för ett år sedan. Det betyder att det nu går två tre arbetslösa på varje ledig plats i Stockholms län. Det är på denna arbetsmarknad som ett ökat antal arbetslösa Stockholmsungdomar skall konkurrera om de få lediga platserna. Ungdomar med kort skolutbildning, t. ex. enbart grundskola, har en högre arbetslöshetsnivå än ungdomar med längre skolutbildning. I Stockholms län är andelen ungdomar med kort utbildning högre än i andra delar av landet. I denna situation, med ett

besvärande arbetsmarknadsläge, är både utbildnings- och arbetsmarknadsinriktade åtgärder oerhört viktiga för dessa ungdomar.

Den förda regeringspolitiken beträffande 16–17-åringar som ej gått vidare till gymnasieskolan har, sedan ungdomspropositionens tillkomst, varit klart otillräcklig. Det måste vara genant, åtminstone för folkpartisterna i regeringen, eftersom de företräder ett parti som redan 1974 garanterade alla 16–17-åringar arbete eller utbildning. Folkpartiet har i alla fall sedan 1976 haft ett antal år på sig att införa den s. k. ungdomsgarantin. I brist på åtgärder från regeringen för 16–17-åringar har kommunerna tvingats vidta åtgärder för att hålla nere arbetslösheten bland de yngsta ungdomarna. Under hösten 1981 var ca 2 500 ungdomar i hela landet föremål för insatser med kommunala medel. Insatserna från kommunerna har varit oerhört betydelsefulla för att hålla arbetslösheten på en lägre nivå.

Införandet av ungdomsplatser skapade en ny möjlighet för många ungdomar att erhålla sysselsättning. I mitten av mars fanns 470 beslutade ungdomsplatser för 16–17-åringar i Stockholms län. Därtill kommer landstingets bidrag med 300 platser. Antalet arbetslösa 16–17-åringar i Stockholms län uppgick i genomsnitt under perioden december–februari till ca 900. Flickornas andel därav var 56 %.

Den begränsade efterfrågan på sommarvikarier och det stora antalet – 14 500 – ungdomar som kommer ut från gymnasieskolan i Stockholms län till sommaren kommer att speciellt drabba de yngsta ungdomarna utan längre utbildning. Enligt länsarbetsnämndens bedömning överförs ca 2 500 ungdomar till skolans uppföljande verksamhet under sommaren 1982. Fortsatta insatser när det gäller ungdomsplatser kommer därför att behövas i Stockholmsområdet för 16–17-åringarna.

En åtgärd som skulle kunna underlätta för kommunerna i deras arbete för att skapa fler ungdomsplatser är att de statliga verken och myndigheterna verkligen tar sitt ansvar och ställer upp. I några av de kommuner jag varit i kontakt med är det på följande sätt: T. ex. Nacka och Värmdö har 6 statliga ungdomsplatser av 53 totalt. I Tyresö kommun är inte en enda ungdom placerad på statlig arbetsplats, och i Haninge är det 5 av 31.

Det skulle kunna vara oerhört många fler med tanke på storleken på statens verk och myndigheter i Stockholms län.

Slutligen, fru talman, vill jag påpeka att det snabbt behövs riktlinjer till kommunerna om statsbidrag för den fortsatta verksamheten med ungdomsplatser. Dessutom måste statsbidragen vara så utformade att skolans uppföljande verksamhet får en fastare organisation.

I dag, Olof Johansson, anställs ofta syo-konsulenter på kortvariga, otrygga anställningar beroende på regeringens besparingsiver inom skolsektorn. Skolans uppföljande verksamhet för 16–17-åringar kan ej vara säsongbunden och knuten till skolans terminssystem. Exemplet Lidingö, där ungdomscentret stänger över sommaren på grund av personalens anställningsförhållanden, är oroande med tanke på skolans övertagande av ungdomsplatserna fr. o. m. den 1 juli 1982. Vad tänker löneministern göra åt detta?

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

Anf. 10 LARS GUSTAFSSON (s):

Fru talman! Liksom Åke Wictorsson skulle jag vilja knyta an till det Olof Johansson säger på slutet i sitt svar på Margareta Palmqvists interpellation, nämligen att den statliga sektorns bidrag tveklöst kan betraktas som framgångsrikt.

Bilden är naturligtvis litet olika i olika delar av Storstockholm. Om jag betraktar den nordvästra sektorn, som jag själv kommer från och som omfattar Solna, Sundbyberg, Järfälla, Upplands Bro, Sollentuna, Upplands Väsby och Sigtuna kommuner, finner jag att den allmänna bilden är att drygt 300 ungdomsplatser har anmälts. De är fördelade med en tredjedel på statliga, en tredjedel på kommunala och en tredjedel på privata arbetsplatser. Av dessa är ca 130 platser tillsatta, vilket alltså i runda tal är en tredjedel av det totala antalet. Ser man på enbart den statliga delen – alltså ett hundratal platser – finner man att av dem är nu bara fem tillsatta.

Man kan naturligtvis dra olika slutsatser av de siffrorna. En slutsats som ligger nära till hands är att ungdomarna och arbetsplatserna inte passar varandra särskilt bra. Om den förklaringen skulle vara tillämplig på en stor del av den aktuella differensen, måste man väl ändå ompröva platsernas art. Och jag skulle vilja fråga Olof Johansson: Har statsrådet över huvud taget någon information om vad det kan bero på att differensen är så stor mellan anmälda och tillsatta statliga platser? Det är ju dem vi diskuterar nu – de andra sektorerna får vi återkomma till i andra fora. Kan det möjligen vara så att kraven som ställs för dessa ungdomsplatser är sådana att de inte passar de här ungdomarna särskilt bra? Hur avser i så fall regeringen att agera i ett sådant läge? Det är ju inte bra om man har ett stort antal platser som är färdigförhandlade och det sedan finns stora gluggar, dvs. väldigt få ungdomsplatser tillsatta. Då måste man ställa frågan vad den differensen beror på. Frågan, om man i så fall avser att följa upp och värdera den här tillsättningen så att man får klarlagt vad detta beror på, går därför till statsrådet Johansson.

Det är klart att problemet inte är så enkelt. En del av de ungdomar det här gäller kan vara svårplacerade, men då är det desto viktigare för staten att i det här fallet hjälpa till och se till att platserna är av den arten att ungdomarna kan placeras på dem.

Det är självklart att den sektor som jag verkar i – den nordvästra – också drabbas av att det inte givits något besked om hur det blir efter den 31 maj. Ungdomskullarna ökar ju där också, vilket gör att problemen kan öka. De statliga åtgärderna mot kommunerna när det gäller skatten slår naturligtvis så att kommunerna får svårare att kompensera sig för minskade statliga insatser. Det är allmänna problem som kommer upp och som får läggas till detta mera speciella problem med de statliga platserna.

Jag nöjer mig med det här nu och hoppas att statsrådet Johansson kan ge någon belysning av problemet.

Anf. 11 Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Fru talman! Det är klart att den här debatten väldigt lätt vidgas till en allmän ekonomisk-politisk debatt, en allmän sysselsättningsdebatt, och inte kommer att gälla det som interpellationen avsåg. Om ni ursäktar mig skall jag försöka hålla mig till vad interpellationen i huvudsak avsåg och det som Margareta Palmqvist frågat arbetsmarknadsministern om: "Vilka åtgärder är arbetsmarknadsministern beredd att vidta för att förmå de statliga företagen, de affärsdrivande verken och statsförvaltningen att i praktisk handling medverka till att 16-17-åringar får bättre tillgång till ungdomsplatser?"

Jag tror att det kan finnas behov av litet information om det arbete som hittills har bedrivits på det här avgränsade området. Jag skall nämna några fakta som ni säkert känner till en del av.

Det centrala avtalet, som var själva grunden för att man skulle kunna gå vidare på den statliga sektorn, slöts den 22 februari i år. Jag hoppas att ni känner till den tid som åtgick från det att den privata sektorn hade slutit sitt avtal och ett par månader framåt under förhandlingarna. Men redan innan det avtalet slöts hade jag genom min statssekreterare tagit initiativ till att gå ut och via departementen sätta i gång och kartlägga situationen framöver beträffande möjliga ungdomsarbetsplatser.

De inledande kontakterna med departementen ägde rum under perioden den 9-31 mars. Sedan har vi gått ut med förfrågningar till olika myndigheter från regeringskansliet. De innebar att myndigheterna senast den 15 april skulle till sina fackdepartement lämna uppgift om hur många ungdomsplatser de ansåg sig kunna ställa till förfogande under våren 1982. Samtidigt anmodades myndigheterna att senast den 15 juni inkomma med en redovisning av det faktiska resultatet av vårens verksamhet, inkluderande uppgift om såväl det faktiskt uppnådda antalet platser som vissa "mjukdata" avseende sådana möjligheter resp. svårigheter som bidragit till att underlätta eller försvåra arbetet. Myndigheterna informerades då också om att de under maj månad kommer att få närmare anvisningar om hur denna redovisning skall utformas.

Det är några av de åtgärder som har vidtagits, och de har vidtagits i den takt som det över huvud taget har varit möjligt att klara det. Uttalandet i interpellationssvaret skall inte tolkas som att detta arbete är färdigt. Det är en process som vi är mitt inne i. Det är en feltolkning när man säger att jag är nöjd. Det finns ingen anledning att uttala sig om något annat än formen, dvs. ungdomsplatser som instrument i arbetsmarknadspolitiken för att sysselsätta 16-17-åringar. Sedan får vi se senare vad resultatet av det blir. Om vi gemensamt har dessa förutsättningar, borde vi kunna resonera om dessa frågor i något mer avspända former.

Låt mig gå in på några av de synpunkter som har kommit fram i de hittills gjorda inläggen. Först till Margareta Palmqvists frågeställningar. Vi har under sen tid fått statliga ungdomsplatser i Botkyrka kommun. Margareta Palmqvist nämnde själv att F 18 har lovat ställa upp med nio platser. Av de 60

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

ungdomsplatser som nu finns i Botkyrka kommun finns enligt ganska aktuella uppgifter fem inom televerket, en på vägverket och sex på länsarbetsnämnden.

Men jag betonar återigen att det är fråga om en process. Här sker hela tiden saker. Vi har förhoppningar om att den siffra på drygt 4 000 som jag har nämnt efter hand kommer att förverkligas och noterar att det nu går i ganska hygglig takt. Jag hoppas att det skall gå snabbt och att de statliga myndigheterna inte skall dröja med verkställigheten på detta område.

Regeringen beslutade i torsdags, alltså den 6 maj, om en sådan ändring i förordningen om bidrag till ungdomsplatser att möjligheter öppnas för användning av pengar från detta budgetår under nästa budgetår och beslutade om den förlängning av ungdomsplatsernas användning som är aktuell.

Frågan om överföringen till skolan bereds f. n. inom regeringskansliet av en arbetsgrupp med företrädare även för myndigheterna. Även på denna punkt måste det bli samråd med parterna, och åtskilliga tekniska frågor tas naturligtvis upp i den arbetsgruppen.

Margareta Palmqvist ställde ytterligare några frågor. Det är ännu inte färdigförhandlat om samtliga de 4 000 platser som jag har nämnt. Men vi räknar med att i dagsläget är ungefär hälften färdigförhandlade. Jag har alltså uppdragit åt en särskild person i regeringskansliet att arbeta med ungdomsplatserna, och besked kommer under våren. Efter hand skall det bli 4 000 ungdomsplatser. Det här kommer att följas upp. Vi har inte gjort någon uppdelning på olika länsarbetsnämnder. I varje fall har jag inte med mig någon statistik i dag. Det är möjligt att det så småningom går att få fram statistik över antalet platser i dag inom Stockholms län. Den statliga förvaltningen är ju väl företrädd inom denna region, och jag har anledning tro att man kan räkna med ungefärlig proportionalitet när det gäller platserna. De "bristsiffror" som ni har redovisat från olika håll har alltså att göra med att det inte överallt lett till konkret anställning ännu när det gäller ungdomar i 16-17-årsåldern. Jag skall inte ta tiden i anspråk med att räkna upp alla de myndigheter som är företrädda, men det rör sig i alla fall om ett tiotal departementsområden. Det är klart att det i första hand är affärsverken som har möjligheter att snabbt komma i gång med den här verksamheten. Vi vet ju att det i ett tidigt skede redovisats att 2 600 platser avser just kommunikationsdepartementets område, i första hand affärsverken. Det är klart att det också finns ett par hundra platser på vardera industridepartementets och kommundepartementets område. Eftersom debatten har vidgats något, skulle jag kanske kunna nämna – om vi nu ser det hela i ett något längre perspektiv – att det under hösten kommer att inkallas flera värnpliktiga än normalt, ca 2 500.

Avslutningsvis, det är klart att vi inte kan vara nöjda. Åtskilligt har ändå hänt, och vi har arbetat så snabbt som möjligt under den här tiden. Resultaten kommer efter hand. Jag har goda förhoppningar om att staten kommer att ta sitt ansvar när det gäller ungdomsplatserna.

Anf. 12 MARGARETA PALMQVIST (s):

Fru talman! Det är klart att det tar sin tid att genomföra den här reformen. Jag vill emellertid återvända till åtminstone två av de frågor som jag ställde och förklara varför jag tycker att de är så viktiga.

Framför allt gäller det frågan om var i Stockholms län de här ungdomsplatserna finns. Denna fråga ställer jag utifrån de erfarenheter som man gjort både i Södertälje och i Botkyrka när det gäller de ungdomar som behöver hjälp, dvs. de ungdomar som inte har plats i arbetslivet eller som inte har utbildningsplats eller praktikplats. Här krävs det mycket speciella stödåtgärder. Man måste pröva ganska okonventionella vägar. Helt klart är emellertid att det är mycket viktigt att de ungdomsplatser som står till förfogande finns i närheten, så att man kan bygga upp kontaktnät både med arbetsgivaren och med fackföreningsrepresentanterna. I fortsättningen kan man återvända till och utnyttja detta kontaktnät. Ungdomar i Botkyrka, Södertälje och Haninge är därför inte hjälpta med ungdomsplatser i Järfälla. Min fråga om möjligheterna att få en bättre spridning är alltså mycket viktig. Jag vill emellertid följa upp med att ställa en ytterligare fråga: Är statsrådet när det gäller det arbete som pågår beredd att söka verka för en bättre spridning, så att vi får ungdomsplatser till de kommuner där det största behovet finns?

Sedan vill jag också upprepa frågan om besked. Det är bara tre veckor kvar till den 31 maj, då de anvisningar som nu gäller går ut. Det här är väldigt oroligt i den situation som man befinner sig i inför sommaren. På både arbetsförmedlingskontor och skolkontor som jag har haft kontakt med har detta varit nästan det viktigaste man har velat prata om, och man har sagt: Kan du hjälpa oss att få ett besked så att vi vet hur vi skall arbeta om tre veckor?

Den sista frågan jag ställde har löneministern över huvud taget inte berört, och jag upprepar därför även den frågan: Hur ser statsrådet Johansson på ungdomars möjligheter att få fasta arbetsplatser inom den statliga sektorn i vårt län?

Anf. 13 ÅKE WICTORSSON (s):

Fru talman! Det var en betydligt mera ödmjuk Olof Johansson som konstaterade att det finns mycket mer att göra. Den karskhet som kom till uttryck i svaret finns det inte längre mycket kvar av.

I interpellationssvaret säger Olof Johansson: "Med de platser som den statliga sektorn nu bidrar med anser jag tveklöst att bidraget till ungdomsplatser kan betecknas som framgångsrikt." Det upplevde jag att Olof Johansson i stort sett tog tillbaka helt och hållet i sitt andra inlägg, och det är kanske inte så märkligt, när det av det inlägget framgick att hälften av de platser som ställts i utsikt och som sagts vara klara ännu inte är färdigförhandlade och inte ställda till arbetsförmedlingarnas förfogande.

Det är inte på det viset, Olof Johansson, att de siffror som jag lämnade från de lokala arbetsförmedlingarna återspeglar att man har ett antal platser som inte har besatts. Siffran avser det totala antalet platser som har ställts till förfogande vid arbetsförmedlingarna, och det anmärkningsvärda är att det

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

görs en förhållandevis liten insats från statens sida i kampen mot ungdomsarbetslösheten.

Olof Johansson hänvisar till att det sker saker och ting på området hela tiden. Ja, visst gör det det. Antalet kvarstående arbetslösa i åldrarna under 17 år ökade med 40 från mars till april. Det sker alltså saker hela tiden.

Jämför vi arbetslöshetssiffran totalt för mars förra året med aprilsiffran, finner vi att ökningen av antalet arbetslösa ungdomar uppgått till 1 160 i Stockholms län eller 44 %.

Så visst, Olof Johansson, sker det saker och ting hela tiden, men vad gör regeringen för att motverka utvecklingen? Det är där vi efterlyser handling, att det skall ske någonting. Av interpellationssvaret framgår att det är ytterst obetydliga insatser som presteras i det avseendet.

Anf. 14 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jo, Olof Johansson, jag kan garantera att vi fyra socialdemokrater som deltar i den här debatten känner till avtalet. Vi hälsade avtalet med glädje när det kom till i december månad, men vad har hänt?

Det har varit väldigt byråkratiskt. Det krävs enkla raka besked från regeringen till arbetsförmedlingar, till fackföreningar, till företag och till kommuner så att det verkligen blir några ungdomsplatser. Här har de statliga verken en mycket viktig funktion att fylla.

Fru talman! Ungdomsarbetslösheten är kanske vårt värsta i gissel i dag. Jag tycker att vi skall tänka oss för. Olof Johansson: Vad händer dina och mina barn i den här regionen, när de inte får något arbete?

Anf. 15 LARS GUSTAFSSON (s):

Fru talman! Olof Johansson sade att han inte hade några siffror för hur mycket som belöpte sig på de olika länsarbetsnämnderna, men han tänkte sig att det för Stockholms län var ungefär proportionellt, dvs. i förhållande till folkmängden eller liknande. Det är möjligt. Det finns en annan aspekt på proportionerna när det gäller ungdomsplatser till de olika länsarbetsnämndernas områden. Stockholmsregionen är, påstås det, väldigt segregerad, och villkoren är mycket olika. Det känner naturligtvis Olof Johansson till. Därför är det självklart att man inte kan nöja sig med att bara proportionera ut ungdomsplatser per länsarbetsnämndsområde. Man måste också – i varje fall i en region som Storstockholm – se på hur olika villkoren är.

Även om vi i dag har vant oss vid att betrakta Storstockholm som en arbetsmarknad, så tror jag inte att det betraktelsesättet kan läggas till grund för planeringen när man ser på de här problemen. Jag tror inte man kan betrakta Storstockholm som en enhet för dessa ungdomar, utan här är det nog viktigt, som har sagts förut, att det blir platser nära de här ungdomarnas hem och deras lokala förhållanden. Jag hoppas att statsrådet beaktar den saken, när man nu skall bedöma hur de här åtgärderna skall följas upp.

Det finns naturligtvis många aspekter i detta sammanhang. En omständighet, som ständigt ökar problemen, är att på vårkanten, i april, kommer de s. k. betygsvarningarna på gymnasiet. De för med sig, sägs det, att det

regelmässigt sker en ökning av antalet ungdomar som inte vare sig går i skola eller har arbete utan som är arbetslösa och bl. a. skulle bli föremål för dessa åtgärder. Vid planeringen behöver man tänka på att det regelmässigt sker en ökning till följd av andra händelser på andra fronter – i det här fallet i gymnasieskolan. Det kan kanske också vara bra att man funderar över hur man fortsättningsvis skall möta sådana faktorer.

Anf. 16 Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Fru talman! När det gäller den förordning som jag hänvisade till – beslutet den 6 maj – är det ju så att de som anvisas ungdomsplatser före den 31 maj får fortsätta. Medlen för innevarande budgetår står också till förfogande för nästa budgetår.

Det finns anledning, tycker jag, att hålla med Margareta Palmqvist och Lars Gustafsson om att det är viktigt att följa frågan om spridningen. Jag har berättat om våra kommande rapporttidpunkter. I det sammanhanget skall vi noga analysera just fördelningen. Vi får ganska varierande underhandsmeddelanden från berörda länsarbetsnämnder. Jag har här en bilaga till en promemoria som gäller läget i april. I denna bilaga står att länsarbetsnämnden i AB län har sagt att det är svårt att få fram *ungdomar* – inte *ungdomsplatser*.

Jag har anledning att betona att jag inte tar detta till intäkt för att minska ambitionsnivån. Men det är klart att man blir litet misstänksam när det gäller på vilket sätt statlig byråkrati förmår hantera sådana här saker, om detta är ett ordentligt förankrat besked – och jag utgår från att det är det. Den länsarbetsnämnd det gäller är inte ensam om detta. Samma besked har kommit under hand från sju åtta länsarbetsnämnder i landet. Man skriver inte bara att det är svårt att få fram ungdomar utan t. o. m. att ungdom saknas i dessa åldersgrupper.

Därför bör vi så att säga titta under ytan och försöka få litet klarhet i hur situationen är. Men jag skall göra vad jag kan för att särskilt bevaka den här frågan om spridningen som interpellanten och Lars Gustafsson har tagit upp.

När det gäller frågan om hur ungdomar kan få fasta anställningar i vårt län vill jag säga att det är klart att situationen på arbetsmarknaden totalt är sådan, att det inte alltid är så enkelt att lösa det problemet. Samtidigt vet vi att det under senare år har skett betydande förändringar inom vissa sektorer. Det kunde kanske räcka med att nämna SJ som exempel. Hela det affärsverket var ju på väg rakt nedåt, och man undrade hur länge det skulle fortleva. Men med den förändring som har skett i trafikpolitiken sedan 1976 har det verket börjat nyanställa och förhandsanställa ganska många ungdomar. Det är ett bra och positivt exempel på hur viktigt det är att man får kontinuitet – inte anställer bara vid vissa tidpunkter och därmed får en skev åldersfördelning. Att få något slags tvärstopp är ingenting som staten som arbetsgivare har anledning att eftersträva.

Om vi ser hela statsförvaltningen som en koncern, kan vi konstatera att koncernen enligt siffrorna i den senaste tolv månaderstatistiken har haft en

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

omsättning på ca 46 000 anställda, vilket innebär 46 000 nyanställningar. Det ger kanske inte ungdomar en bättre chans i förhållande till äldre arbetskraft, som har meriter och lång anställningstid dessförinnan, men det visar litet grand vad det är fråga om – att det finns en betydande omsättning och därmed nyanställning inom den statliga sektorn. Jag hoppas att också ungdomar skall få sin chans i det sammanhanget och att man kan undvika de ålderspucklar som man tyvärr har haft i vissa verk och myndigheter.

I diskussionen här har man – kanske främst Åke Wictorsson – ständigt återkommit till den allmänna situationen på arbetsmarknaden. Jag vill i det längsta inte utvidga den här debatten till en allmän sysselsättningspolitisk debatt, men det är klart att jag samtidigt måste konstatera att sedan i januari i år har ungdomsarbetslösheten minskat med 20 000. Det är mer än vad som förklaras av säsongvariationer. Minskningen beror på en massiv satsning på att ordna jobb, arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbete, ungdomsplatser, yrkesintroduktion, lärlingsutbildning och möjligheter till provanställning. Jag tycker för min del att det är väldigt viktigt att vi har kvar yrkesintroduktionen, den som socialdemokraterna har velat avskaffa. Den berör väldigt många ungdomar i dag.

Sedan skulle jag kunna läsa högt ur den blå bok som jag håller i min hand, dvs. den reviderade finansplanen, men den är ju föremål för motionerande. För fullständighetens skull vill jag dock citera följande:

”För att motverka arbetslöshet under vinterhalvåret 1982–83 kommer jag nu att föreslå regeringen att ytterligare medel om 1 370 milj. kr. anvisas för sysselsättningskapande åtgärder. Av beloppet avser 1 100 milj. kr. beredskapsarbeten, 150 milj. kr. särskilda insatser för Norrbottens län, 60 milj. kr. s. k. ungdomsplatser.” – det som vi diskuterar här i dag – ”50 milj. kr. för rådrumsbeställningar och 10 milj. kr. för särskilda åtgärder i Uppsala län.”

Jag tror att det är farligt om vi politiker som kollektivt inte erkänner hur fakta ser ut, och det gäller både när fakta är negativa och när de är positiva. När det gäller ungdomsarbetsplatserna vill jag här gärna säga att de har tillfört svensk arbetsmarknad ett viktigt moment som vi inte har haft tidigare, nämligen att de fackliga organisationerna nu helhjärtat ställer upp på att försöka sänka trösklarna gentemot dem som står utanför arbetsmarknaden och inte bara – det är inte så litet i och för sig – företräda dem som redan är inne på arbetsmarknaden. Jag anser att vi alla har ett gemensamt ansvar för att se till att bryta den onda cirkel som ofta finns för ungdomarna genom att de inte kommer in på arbetsmarknaden, därför att de inte har någon erfarenhet, och att de får inte någon erfarenhet, därför att de inte kan komma in på arbetsmarknaden. Ungdomsarbetsplatserna är just ett instrument som kan medverka till en ändring härvidlag. Det är därför som de är så viktiga. Det är bl. a. på den punkten som jag menar att det här instrumentet har varit framgångsrikt. Sedan återstår oerhört mycket mer arbete att göra för att det verkligen skall komma till stånd konkreta ungdomsplatser, och det arbetet pågår.

Anf. 17 MARGARETA PALMQVIST (s):

Fru talman! Jag är inte riktigt nöjd med svaret och vill på nytt återkomma till frågan om vad som skall hända efter den 31 maj. Jag har fattat saken så att de ungdomsplatser som är erbjudna och kan antas före detta datum får stå till förfogande även i fortsättningen. Men hur skall man göra den 1 juni, när man kanske fortfarande har behov av just ungdomsplatser? Jag har inte lyckats uppfatta något svar på den frågan, och det är trots allt bara tre veckor kvar till den 1 juni. Det känns fel att inte ha fått några anvisningar. Det är hänsynslöst mot de ungdomar som behöver hjälp, och det är hänsynslöst mot bekymrade föräldrar, mot kommuner och arbetsförmedlingar och deras tjänstemän.

Det är ju så att skolstyrelsen i Botkyrka kommun, för att återigen anknyta till den kommunen, inte vill acceptera att det blir en rest, oavsett om det gäller 200 ungdomar, som det gjorde när jag skrev interpellationen, eller som nu 150 ungdomar som inte kan få vare sig jobb eller någon form av utbildning. Det här resonemanget gäller i lika hög grad de 39 ungdomar som just nu utgör en rest i Södertälje. Det är oerhört viktigt att de kommuner där man inte saknar ungdomar utan verkligen har arbetslösa ungdomar, som skulle behöva en ungdomsplats, får ett besked.

I de kommuner där det just nu saknas ungdomar kommer det inte alltid att vara så. Det är ju inte många veckor kvar tills skolorna stänger. Då kommer det att finnas väldigt många ungdomar som vill ha jobb, och i år är det svårare än på länge att få s. k. sommarjobb, feriejobb. Det är större ungdomskullar som kommer ut från skolorna för varje år, och hälften av de beredskapsarbeten som nu finns skall försvinna den 1 juli. Inte tror jag att det kommer att vara brist på ungdomar! Problemet är svårigheten att ordna ungdomsplatser, så att de kan passa ungdomarna. Det handlar nämligen ofta om ungdomar som har svårigheter – svårigheter i kontakten med sina kamrater men också svårigheter i kontakten med vuxenvärlden – och kanske framför allt där. Det är alltså ett mödosamt arbete att hjälpa alla ungdomar på ett riktigt sätt.

Anf. 18 ÅKE WICTORSSON (s):

Fru talman! Jag skall inte förlänga debatten särskilt mycket mer, men jag vill slå fast en sak i anslutning till Olof Johanssons senaste inlägg.

Det måste vara en angelägen uppgift för oss politiker att i varje situation bekrämpa ungdomsarbetslösheten. Så länge som en enda ungdom är arbetslös är det en för mycket. Obestridligen har det skett saker och ting, men inte i tillräcklig utsträckning – det kunde ha skett betydligt mycket mer. Det som är det anmärkningsvärda och allvarliga i den här frågan är att ungdomsarbetslösheten fortfarande ökar. Det borde vi som politiker, oberoende av vilken partigruppering vi tillhör, vända oss mot, gå till kamp mot och vägra att acceptera. Jag hoppas att den här debatten ändå har varit ett led i den kampen.

Anf. 19 LARS GUSTAFSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ta fasta på en av de ståndpunkter som Olof Johansson gav uttryck för i sitt senaste inlägg, och det är den att

Måndagen den
10 maj 1982

Om ungdomsplatser inom den statliga förvaltningen

ungdomsplatserna bör hjälpa till att sänka trösklarna för ungdomarna att komma in på arbetsmarknaden. Om Olof Johansson har den uppfattningen, som även jag har, borde det garantera att i varje fall en faktor inte skall få spela så stor roll när det gäller att få ungdomar till ungdomsplatserna, nämligen kraven för antagande, som jag var inne på tidigare. Det är angeläget att man inte ställer orimliga eller alltför stora krav i alla sammanhang på de statliga arbetsplatserna – det hoppas jag att vi kan vara överens om. Då kanske det kan gå fortare att ordna till statliga ungdomsplatser.

Anf. 20 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag kan konstatera att Olof Johansson inte vill svara på vissa av våra frågor. Men för att vi skall få en god samordning i fråga om ungdomsplatserna måste alltså skolans syo-konsulenter fungera. Än en gång: Vad tänker regeringen göra åt deras situation?

Anf. 21 Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Fru talman! Jag anser nog ändå att jag har svarat på den fråga som återkommit då och då om förlängningen av ungdomsplatserna. Regeringen fattade alltså i torsdags beslut om att en sådan förlängning skall ske och om hur man skall disponera de pengar som finns under innevarande budgetår och under nästa budgetår. De som har tillträtt en sådan ungdomsplats före den 31 maj får också fortsätta på den platsen.

Sedan är det klart att det därutöver finns en del problem som måste lösas. Det är därför vi har en särskild beredningsgrupp med berörda myndigheter inom departementet. Det arbetet bedrivs naturligtvis så fort som det är möjligt. Jag har ingen motvilja att besvara dessa frågor, utan det finns här en del tekniska problem som måste lösas. Det är bara att konstatera hur verkligheten är. Det är fråga om samordning med yrkesintroduktionen, det är inträdesregler, försäkringsfrågor och inte minst samråd med parterna. Ni begär direkta besked om dessa saker, och jag säger att detta arbete pågår så snabbt som det är möjligt.

Ett viktigt och grundläggande problem är naturligtvis också att vi inte skall locka 16–17-åringar att i första hand ta ungdomsarbetsplatser om de kan få vidareutbildning. Det är sådana saker som vi hanterar med högsta prioritet.

Jag tycker också att det är bra att det är många som intresserar sig för dessa saker och ställer frågor och bevakar dessa problem i förhållande till länsarbetsnämnder och olika myndigheter och förvaltningar. Ibland får man en något mer grämlerad bild av verkligheten. Jag tror att det krävs ett opinionstryck för att ungdomarna skall få en chans, och jag tycker att det från den synpunkten är bra att så många ställt upp i denna debatt.

Jag skall, som sagt, gärna återkomma och för offentligheten redovisa det som myndigheterna i realiteten har åstadkommit. Jag tror helt enkelt att det är viktigt att vi redovisar hur staten sköter sitt ansvar här. I varje fall skall jag så långt det är möjligt medverka till att så sker. Jag hoppas att de sektorer som

jag inte är direktansvarig för i regeringen, dvs. länsarbetsmyndigheterna, också ställer upp och gör det snabbt i det här arbetet, så att man inte får uttalanden av typen att det här tänker vi ta tag i framåt hösten. Jag säger inte detta utan anledning. Detta är en fråga som brådskar, och det hoppas jag att alla har klart för sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1981/82:356 och interpellationerna 1981/82:183, 186 och 187 om driften vid L M Ericssons fabriker

Anf. 22 Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Gunnel Jonäng har frågat mig på vilket sätt jag är beredd att ingripa och vilka åtgärder jag är beredd att vidtaga för att sysselsättningen i de berörda orterna, dvs. Söderhamn och Delsbo, som avses i hennes fråga.

Karin Nordlander har frågat mig om vad jag tänker göra för att löftet om fortsatt drift vid L M Ericssons dotterföretag i Oskarshamn skall hållas.

Tommy Franzén har frågat mig på vilket sätt regeringen kommer att försöka förhindra L M Ericssons planerade nedskärningar i Stockholm och Visby.

Bertil Måbrink har frågat mig dels om regeringen ämnar förhindra L M Ericssons planerade nedläggningar i Delsbo och Söderhamn, dels på vilket sätt regeringen ämnar avkräva socialt ansvar av L M Ericsson.

Jag besvarar interpellationerna och frågan i ett sammanhang.

Enligt vad jag har erfarit har MBL-förhandlingar nyligen inletts om minskning av sysselsättningen vid Ericssonkoncernens fabriker i Delsbo i Hudiksvalls kommun, i Söderhamns kommun samt i Visby kommun. Förhandlingar har vidare inletts om nedläggning av fabriken i Oskarshamn och flyttning av lagret från kommunen. Eftersom förhandlingarna pågår är jag inte beredd att närmare kommentera situationen. Jag vill emellertid nämna att företaget enligt vad jag har erfarit vid tidigare personalminskningar på andra orter har vidtagit åtgärder för att bereda friställd personal alternativ sysselsättning. Sådana åtgärder planeras i fråga om den nyligen beslutade nedskärningen av personalen i Oskarshamn. Jag har vid kontakter med företagsledningen erfarit att man avser att vidta liknande åtgärder om de personalminskningar realiserar, som man nu förhandlar om.

Jag är medveten om den situation som råder i kommunerna. Det är därför väsentligt att kommunerna, länsstyrelserna och utvecklingsfonderna tar initiativ för att söka lösa sysselsättningsproblemen och därvid utnyttjar de resurser regeringen under senare år tillskapat för att stimulera nyföretagande och expansion. De omedelbara sysselsättningsproblemen, som givetvis förvärras om Ericssons personalminskningar realiserar, får dock i första hand lösas med sedvanliga arbetsmarknadspolitiska medel.

Måndagen den
10 maj 1982

*Om driften vid
L M Ericssons
fabriker*

Anf. 23 GUNNEL JONÅNG (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Jag vill dock påpeka att eftersom industriministern valt att lämna svaret i en interpellationsdebatt, så borde jag ha fått svaret tidigare.

Det har inte kommit mig till del förrän jag kom hit till riksdagen nu i dag. Det var ett chockbesked för Hälsingland och Gävleborgs län som vi fick från L M Ericsson nyligen om neddragning med ca 550 personer.

För Delsbo i Hudiksvalls kommun innebär detta säkerligen att fabriken försvinner. Det sker samtidigt som det andra stora företaget i Delsbo, ljusfabriken, drar ned sysselsättningen. Det är en katastrof för Delsbo om Ericsson fullföljer sina planer – varken mer eller mindre än en katastrof.

Den andra stora neddragning som Ericssons gör i Hälsingland är i fabriken i Söderhamn. Söderhamn är en kommun som redan är utomordentligt hårt drabbad, och neddragningarna kommer att få svår följd för sysselsättningen i Söderhamn. Det är åtskilliga neddragningar som är aktuella i Söderhamns kommun. Stora Kopparbergs Bergvik och Ala AB har flyttat administrationen för skogsdivisionen till Falun. Det bedöms att ytterligare reduceringar och förflyttningar inom administrationen kommer att ske successivt.

Board- och plywoodtillverkningen i Ljusne har fått en nådatid på några månader, men den 1 september nästa år kommer 70 personer att friställas där.

Korsnäs-Marma har förvarnat om att produktionen inom sulfatfabriken och sågverket i Marmaverken kommer att upphöra inom en femårsperiod. Det är en nedläggning som berör 300 anställda.

Sandarnes sulfatfabrik har också framtidsbesvärligheter, trots att man genomfört förstärkta marknadsföringsinsatser. Men även här är alltså framtiden oviss.

Vid Kockums har redan vissa personalreduceringar genomförts, och andra planeras i framtiden.

KF centraliserar och har lagt fram förslag om att charkuterifabriken i Söderhamn skall läggas ned och överföras till Gävle. Detta berör 40 anställda.

Jag vågar påstå, herr industriminister, att det finns en växande förbittring i landskapet, kanske i synnerhet över stora företag som ser till att säkra sina vinster men som inte har mycket till övers för de anställdas möjligheter till arbete och trygghet. L M Ericsson redovisade för 1981 en vinst på 1,2 miljarder. Men neddragningar är alltså ändå aktuella.

Ännu mera graverande när det gäller sysselsättningen i Söderhamn är Stora Kopparbergs enligt min mening hänsynslösa agerande. 1981 hade Stora Kopparberg 227 milj. kr. i överskott vid sin kraftdivision. Men några investeringar planerar man inte i Sverige!

För Söderhamn är således både boardfabriken och sulfatfabriken i Sandarne i farozonen. En referensgrupp för de anställda vid dotterbolaget Bergvik och Ala har lagt fram en skrivelse som är djupt avslöjande för Stora Kopparberg. Den visar hur man lovat investeringar i Sandarne och försäkrat

att inga negativa konsekvenser för sysselsättningen skulle uppkomma genom att Stora Kopparberg förvärvade Bergvik och Ala. I dag ser man i Söderhamn och Hälsingland vad alla löften var värda. Jag frågar mig: Är det rimligt att företaget år 1982 behandlar sina anställda nästan hur som helt och sätter hela kommuner i kläm?

Industriverkets Var kommer krisen? visar att Mellansverige hårdast kommer att drabbas av 1980-talets industrikris. Gävleborgs län blir ett av de län som drabbas. I Värmlands, Kopparbergs, Västmanlands, Örebro och Gävleborgs län räknar man med att 36 000 till 65 000 arbetstillfällen skall försvinna. Orsakerna är främst regionens starka beroende av stålindustrin. Detta har vi redan sett effekterna av i Hälsingland i form av problem i länets basnäringar. Sandvik har tidigare rekryterat personal från Hälsingland. Men detta är inte längre aktuellt.

Framtiden ser således dystert ut för Hälsingland. Också nuläget är dystert för hela länet. Vi hade i februari en arbetslöshet på 4,8 %. I t. ex. industriministerns eget hemlän, Jämtland, ligger arbetslösheten på 3,6 %. Vi har alltså 1,2 % högre arbetslöshet i Gävleborgs län.

Fortfarande måste man beklaga att socialdemokraterna svek en gång i tiden när det gällde myntverket och dess lokalisering. Där hade det inte behövts så många socialdemokratiska röster från länet för att vi skulle ha fått myntverket lokaliserat till Söderhamn. Myntverket är ju och torde förbli en säker institution; där har antalet anställda ökat, åtminstone något.

Jag är tacksam att industriministern så snabbt engagerat sig i frågan om speciellt L M Ericssons nedläggelser och indragningar. Den socialdemokratiska lokalpressen har kritiserat industriministern, men tydligen var man inte informerad om sakläget. Jag vet att industriministern var hårt pressad, men det var mycket värdefullt att industriministern trots det gav sig tid att ta emot representanter för Hudiksvalls och Söderhamns kommuner för samråd och diskussion tillsammans med länets centerriksdagsmän.

Det är bra och värdefullt att industriministern har tagit kontakt med L M Ericsson och diskuterat med företaget. Jag noterar att företaget avser att vidta åtgärder för att bereda friställd personal alternativt sysselsättning. Det är, som industriministern säger i svaret, viktigt att kommuner, länsstyrelser och utvecklingsfonder tar initiativ för att försöka lösa sysselsättningsproblemen. Men att personalminskningar på 550 anställda skall klaras med i första sedvanliga arbetsmarknadspolitiska medel kan jag inte acceptera. Det gäller alltför många människor. Ytterligare åtgärder erfordras. Här har också regeringen det yttersta ansvaret.

Vi diskuterade för några år sedan försöksverksamhet med metanol i Söderhamn. Jag ställer verkligen frågan, om det inte borde kunna göras någonting i den saken.

Jag hoppas också att industriministern ställer upp om det blir aktuellt med löntagaräggande i någon av de neddragningshotade verksamheterna i särskilt Söderhamns kommun. Sysselsättningsläget i Hälsingland och framför allt i de här berörda kommunerna, Söderhamn och Hudiksvall, är mycket prekärt. Jag vill bara till sist säga att det är oerhört viktigt att alla instanser – företag,

regering, kommuner, länsstyrelser, utvecklingsfonder och de berörda – gör vad man kan för att få till stånd en förbättring och åstadkomma en större trygghet för de anställda i dessa kommuner.

Anf. 24 KARIN NORDLANDER (vpk):

Fru talman! I sedvanlig ordning tackar jag för interpellationssvaret, även om det inte gett svar på min fråga, som gällde vad industriministern tänker göra för att L M Ericsson skall hålla löftet om fortsatt drift vid L M E i Oskarshamn. Jag vet inte om det är på grund av knapphändigheten vi har fått svaret så sent; det kanske är en förklaring.

Regeringens lönsamhetsfilosofi när det gäller bevarandet av vårt näringsliv har inte varit särskilt hållbar. Filosofin att höga företagsvinster ger säkra jobb för de anställda är lika ohållbar. L M Ericsson, det företag som vi nu diskuterar, är inget undantag. L M E är det ledande svenska företaget inom elektronikområdet och har redovisat och gör fortfarande stora vinster på sin produktion. Men för de anställda har den ekonomiska soliditeten inte betytt någon större anställningstrygghet. Tvärtom har L M Ericsson under en dryg femårsperiod sammantaget inom sina många större och mindre företag, spridda över hela landet, successivt minskat antalet anställda med närmare 40 %. En stor andel jobb har dessutom förlagts utomlands.

L M Ericsson, som gör miljardvinster, har nu tydligt för avsikt att starta en omflyttning av produktionen från den ena krisorten till den andra, och i samband med omflyttningen passar man på att minska antalet anställda med ytterligare 1 600 människor.

I Oskarshamn, som jag berört i min interpellation, pågick förhandlingar från semestern förra året och hela hösten om vilka som skulle få gå vid en minskning av antalet anställda. Motiveringen från huvudbolaget var då att företaget var för stort och måste krympas. 125 personer måste bort – och det var kravet för att företaget skulle få leva kvar med ca 280 anställda. Först vid jultiden var man klar med förhandlingarna, och de anställda trodde att man med detta räddat ett antal för Oskarshamnsregionen viktiga arbetsplatser.

Men det höll inte längre än fram till den 5 mars i år eller drygt två månader efter det att förhandlingarna om neddragningen avslutats. Då kom de första signalerna om nedläggning av hela L M E-företaget. Redan innan den beslutade nedbantningen av företaget genomförts, vill man nu lägga ned hela produktionen. De som trodde att de hade en säkrad anställning har nu hotet över sig om en total nedläggning och arbetslöshet.

Den fackliga organisationen har haft svårt att få en saklig information om motiven till en total nedläggning. Ett motiv som framförts men som helt motsäger det som förut använts är att företaget nu är för litet. Det är svårt för de anställda att förstå den argumentation som används.

Det minskade byggandet av samhällsinstitutioner i landet har naturligtvis påverkat avsättningen när det gäller L M E:s produkter. Detta var de anställda tidigt klara över, och redan 1976 framfördes kravet på att särskilda resurser skulle avsättas för framtagande av nya produkter som komplement.

De anställda menade att man skulle utnyttja den överkapacitet som fanns på personalsidan, även om detta inte var lönsamt på kort sikt, för ett förnyat och utökat sortiment. Det fanns också idéer som på sikt skulle kunna leda till en lönsam sysselsättning. L M Ericsson borde använda en del av sina vinster för detta ändamål. Det kan väl inte, herr industriminister, vara riktigt att ett vinstföretag som L M Ericsson, som har så stora vinster, skulle ta i anspråk de resurser som finns för att stimulera nyföretagande och expansion, som sägs i svaret?

Det måste vara en felaktig väg som man nu är inne på. Om man avhänder sig det kunnande och de resurser som finns, så avhänder man sig också möjligheten till en fortsatt utveckling för L M Ericsson. Enligt vår och de anställdas mening måste det vara en fördel med de företag som nu finns spridda över hela landet, som har olika specialiteter och som kan förändras efter behov och anpassas även till den inhemska marknaden. De anställda hävdar att L M Ericsson genom ökade kontakter och genom produktions-samarbete med övrig industri kan ha en stödande funktion. Samtidigt skapar man nya försäljningsmöjligheter. Vidare framhålls att L M Ericsson i dag har tillgänglig kapacitet i de verkstäder som man nu tänker lägga ned.

Oskarshamn är en ort som drabbats jämförelsevis hårt när det gäller minskningen av antalet sysselsatta. Även om en ny ägargrupp är beredd att ta över Oskarshamns varv, har detta inte väckt några speciellt spontana glädjeyttringar bland de anställda. De 240 personer som blir kvar känner med sina kamrater som ställts utanför arbetslivet, utan stora möjligheter att få nya jobb. Detsamma gäller för dem som den här veckan lämnar L M E. Flertalet av dessa är kvinnor som hamnar i en tillvaro utan hopp om nya jobb. Det är ju ingen tröst att de nu riskerar att få sällskap av dem som trodde på löftet om fortsatt jobb efter den framförhandlade minskningen i företaget.

Den 1 april fanns det 430 anmälda arbetslösa i Oskarshamn. Detta antal har utökats med ett hundratal från L M E. Dessutom föreligger varsel för ca 1 000 personer, utöver de nämnda, vid ett antal små industrier och verkstäder. Till detta kommer en hotande arbetslöshet även inom byggbranschen. Anläggningsverksamheten vid Simpevarp övergår nämligen i en dyster arbetslöshet. Det finns brister i fråga om samhällsbyggandet i Oskarshamnsregionen. Således borde man nu passa på att bygga. Man har ju arbetskraft nästan gratis, om man räknar bort de summor som måste betalas för dem som är arbetslösa.

I Oskarshamnsregionen kräver nu befolkningen att regeringen skall infria sina löften. Det gäller löftet om stöd för en rekonstruktion av Oskarshamns varv, och det gäller att man skall medverka till att L M Ericsson tar sitt ansvar genom att låta verksamheten vara kvar. Resurser måste satsas på att, som de anställda krävt, en kompletterande produktion tas fram. Byggverksamheten kan stimuleras genom igångsättandet av planerat samhällsbyggande, exempelvis när det gäller byggandet av posthus och polishus.

Invånarna vill också gärna veta vilken alternativ sysselsättning som L M Ericsson planerar för dem som nu går arbetslösa och för dem som riskerar

arbetslöshet genom en total nedläggning av L M Ericsson.

De anställda har f. ö. ställt en rad frågor till ansvariga inom koncernen. Bl. a. har man ställt följande fråga: På vilket sätt kommer L M Ericsson att ta sitt sociala ansvar på de orter där man förutser personalminskningar som drabbar både kommuner och anställda mycket hårt? I Oskarshamn efterlyser man det engagemang som Gunnel Jonäng här talade om, och det gäller också det intresse som statsrådet tydligen visat i Söderhamn och Delsbo. Enligt vad man kan läsa ut av interpellationssvaret har industriministern fått någon form av garanti. Men också de arbetslösa borde få ett besked. De sedvanliga arbetsmarknadspolitiska medel som man hänvisar till har ju hittills visat sig helt otillräckliga.

Anf. 25 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Fru talman! Det svar som industriministern har lyckats åstadkomma är innehållsmässigt mycket svagt. I motsats till Gunnel Jonäng, som – kanske av partiloyalitet – prisade svaret, tycker jag att det är ett oerhört dåligt svar, som definitivt inte ger dem som nu står inför risken att bli arbetslösa någon tröst eller framtidsstro. Man borde kunna begära mer av en industriminister. Men inte nog med att svaret är innehållsfattigt – det var över huvud taget svårt för mig att få det i min hand. Det var först efter efterlysningar här i riksdagen i dag som jag för några timmar sedan lyckades få svaret. Jag var inte så lyckligt lottad som industriministerns partikollega, som tydligen hade svaret liggande i sitt fack.

Orsaken till att jag ställer frågan på vilket sätt regeringen kommer att försöka förhindra L M E:s planerade nedskärningar i Stockholm och Visby är bl. a. arbetsmarknadssituationen. Arbetslösheten tilltar utan dessa planerade och till viss del redan beslutade nedskärningar.

För Stockholms län är situationen långt ifrån problemfri, även om den sittande regeringen utropat sig själva som världsmästare i att bekämpa arbetslöshet. Att antalet direkt arbetslösa, bortsett från alla som sysselsätts provisoriskt genom olika arbetsmarknadsåtgärder, uppgår till omkring 150 000 – varav 15 000 återfinns i Stockholms län – tycks inte det minsta bekymra industriministern, i varje fall inte av svaret att döma. I sitt nästa inlägg kommer han väl i gammal vanlig ordning att säga att Stockholms län har den mest gynnsamma arbetsmarknaden i landet. Sakförhållandena visar någonting annat.

Stockholms län har drabbats hårt av minskningen av antalet anställda inom industri- och byggnadsverksamheten. Under 1970-talet försvann inte mindre än 40 000 arbetstillfällen inom dessa branscher. Också de första åren under detta decennium har dessa typer av arbetstillfällen drastiskt minskat. Fram till 1985 beräknas ytterligare 10 000 industriarbetsplatser försvinna, om inga motåtgärder sätts in. Många är de arbetstillfällen som de stora företagen, däribland L M Ericsson, flyttat till utlandet.

Arbetslösheten i detta län tilltar trendmässigt och i verkliga tal. Orsaken till detta är bl. a. regeringens medvetet arbetslöshetsskapande politik. De kraftiga nerdragningarna av den offentliga verksamheten drabbar inte minst

Stockholmsregionen, då det är just denna typ av verksamhet som övertagit ledarrollen när det gäller sysselsättningen i länet.

F. n. går det mellan tre och fyra arbetslösa på varje ledigt jobb. Jag är i och för sig fullt medveten om att situationen är värre på andra håll i landet och på andra håll i den kapitalistiska industrivärlden, men det hjälper knappast de arbetslösa här, särskilt inte de unga, som i stora skaror kommer ut på arbetsmarknaden och efterfrågar jobb. 13 000 ungdomar går i vår ut de gymnasiala linjerna. De vill sannolikt ha jobb, inte en klapp på axeln av regeringen med en hälsning om att det är ändå värre på andra håll.

Situationen på Gotland präglas av minst lika låg grad av sysselsättning som i Stockholms län. För dem som söker sin försörjning vid L M E-fabriken i Visby är framtiden i allra högsta grad oviss. Detsamma gäller andra som efterfrågar jobb på Gotland.

Av de här redovisade skälen är det anmärkningsvärt att industriministern inte ställer ett enda krav på L M Ericsson eller anger ett enda förslag på hur de verkningar som nedläggningar av produktionsdelar medför skall elimineras. Ett luddigt ordsvammel om utvecklingsfonderna och sedvanliga arbetsmarknadspolitiska medel ger inga jobb och ställer inga krav på företaget att skaffa någon form av ersättningsindustri. Det är för landet totalt kraftiga minskningar som L M E under årens lopp har presenterat. Från att 1976 ha sysselsatt ca 15 300 personer kommer man 1985 inte att sysselsätta mer än 6 700, enligt nu framkomna planer. Dessa planer på minskade verksamheter brukar överskridas, och det ger vid handen att sysselsättningen vid L M Ericsson i Sverige i framtiden endast kommer att visa sig i historieböckerna.

Det är alltså fråga om att på mindre än tio år minska verksamheten med ca 60 %. Detta är allvarligt, och det borde innebära att regeringen, i likhet med de anställda, också kräver att företaget skapar ersättningsindustri. Lokaler för sådan ersättningsindustri finns det gott om i redan nedlagda delar av fabriker både i Stockholm och på andra håll.

Jag skulle i anslutning till vad Karin Nordlander sade om L M Ericssons enorma vinstutveckling vilja ställa en fråga till industriministern: Kommer regeringen inte att ställa några som helst krav på L M Ericsson om ersättningsindustrier, och om så inte är fallet, varför gör man inte det? Är inte L M Ericsson av sådan storlek och har sådan verksamhet att regeringen skulle kunna ställa ett sådant krav på företaget?

Anf. 26 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Fru talman! Artigheten bjuder att man tackar för svaret på interpellationer. Men artigheten bjuder mig faktiskt också att vara sanningsenlig och påpeka att svaret var intetsärande. Men detta är ju vardagsmat när det gäller Nils Åsling och hans brist på konkreta svar. Det är alltså ingen nyhet.

Men, fru talman, jag vill i sammanhanget – det gäller inte industriministern – protestera, i likhet med tidigare talare, mot det sätt på vilket riksdagsledamöter som framställer interpellationer blir behandlade. För människorna på läktaren skall jag förklara varför vi protesterar. Det finns en bestämmelse

som säger att om man framställer en interpellation till en minister skall man få tillgång till svaret dagen innan det lämnas i kammaren. Hålls debatten på måndagen, som i dag, skall man ha fått svaret på fredagen eller lördagen. Vi skulle alltså fått svaret i fredags eller lördags. Sådana är bestämmelserna.

Ungefär halv 9 i dag på morgonen får jag svaret. Då ligger det inslängt på mitt skrivbord i mitt arbetsrum, utan kuvert. Jag vet inte var ansvaret ligger, men så får det inte gå till. Någon respekt skall man ha också för riksdagens ledamöter, och man skall följa de bestämmelser som gäller. Nu får vi klara av att göra kommentarerna till Nils Åslings svar ändå. Jag poängterar att detta inte är riktat mot industriministern, men någonstans ligger felet, och det måste rättas till. Det är kanske de allmänna besparingskampanjerna som börjar verka också på det här området, så att man åsidosätter de parlamentariska reglerna, och då är det verkligen illa ställt.

Men, fru talman, åter till Nils Åslings svar.

Jag vet inte om Nils Åsling har läst min interpellation, men det må vara hur som helst med den saken. Jag har i alla fall ställt två frågor, frågor som också tusentals människor i Hälsingland ställer sig. Den första är: Ämnar regeringen förhindra L M Ericssons planerade neddragningar i Delsbo och Söderhamn? Den andra frågan lyder: På vilket sätt ämnar regeringen avkräva socialt ansvar av L M Ericsson?

Industriministern svarar på dessa frågor med de vanliga fraserna och undanflykterna. Han säger bl. a. att förhandlingar pågår, och därför är han inte beredd att närmare kommentera situationen. Han säger vidare: "Jag är medveten om den situation som råder i kommunerna." Tänk, vad omtänksam den centerpartistiske industriministern är! Det står inte ett ord i svaret om de 500 arbetarna i Delsbo och Söderhamn och deras familjemedlemmar, som om L M Ericssons planer går i verkställighet kommer att drabbas av en tragedi. Redan i dag, herr industriminister, har arbetarna vid dessa två nämnda fabriker drabbats bl. a. av psykiska problem på grund av att de står inför risken att mista sina arbeten. Jag skall inte gå närmare in på detta, men tänk litet på den tragedi som håller på att utspela sig, inte bara i Delsbo och Söderhamn!

Nils Åslings svar är ett enda försvar för L M Ericssons hänsynslösa och privategoistiska intressen. Nils Åsling säger t. ex. i sitt svar att "företaget enligt vad jag har erfarit vid tidigare personalminskningar på andra orter har vidtagit åtgärder för att bereda friställd personal alternativt sysselsättning". Får jag fråga industriministern om han kan ge några konkreta uppgifter om på vilken plats L M Ericsson har gett de tusentals arbetare som koncernen har sparkat ut under 1970-talet nya jobb? Var någonstans har man gjort det? Är det Olofström som Nils Åsling åsyftar? Mig veterligt har inte L M Ericsson givit de arbetare i Olofström som nu har sparkats ut några nya jobb. Kan jag få ett svar på vad som menas med detta? Menar Nils Åsling kanske Brasilien, Chile eller t. o. m. Sydafrika? Som bekant har L M Ericsson-koncernen av sitt totala antal anställda på ca 70 000 två tredjedelar anställda i sina företag utomlands. Vad har industriministern att säga om detta? Tycker Nils Åsling att det är en sund utveckling, att L M Ericsson-koncernen alltmer

flyttar ut sin tillverkning från vårt land? När det gäller Söderhamn och beslutade avskedanden där skall faktiskt en produkt som nu tillverkas vid Söderhamnsfabriken troligen flyttas över till England. Varför? Varför skall man tillåta det? Vad har Nils Åsling att säga om det?

Fru talman! Jag måste säga att industriministerns kolartro på vad herrarna i L M Ericssons koncernledning säger är häpnadsväckande. I sitt svar säger Nils Åsling: "Jag har vid kontakter med företagsledningen erfarit att man avser att vidta liknande åtgärder om de personalminskningar realiserar som man nu förhandlar om." – Det gäller här ersättningsjobb. Alla de i Söderhamn och Delsbo som nu drabbas av planerade avskedanden skulle vara ytterst glada om det var så som Nils Åsling erfarit när det gäller denna alternativa sysselsättning. Men än en gång: När har L M Ericsson-koncernen eller andra privatföretag ställt upp och gett samtliga avskedade nya jobb på hemorten eller i dess närhet? När har L M Ericsson-koncernen tagit något socialt ansvar? Det har jag frågat om. Anser Nils Åsling att koncernen skall ta ett socialt ansvar? Om svaret är ja och L M Ericsson-koncernen inte tar detta ansvar, hur tänker Nils Åsling se till att L M Ericsson lever upp till detta?

Beskedet från Nils Åsling när det gäller de sista frågorna är i och för sig redan lämnat i det svar som han för en stund sedan läste upp. I slutet säger han att kommunerna, länsstyrelserna och utvecklingsfonderna skall ha ansvaret för att lösa sysselsättningsproblemen med nyföretagande och expansion.

Jag kan redan nu tänka mig hur rasande man är i Hudiksvalls och Söderhamns kommuner över en sådan uppmaning från Nils Åsling. Tror verkligen Nils Åsling att kommunerna och länsstyrelserna inte gjort något, inte utnyttjat de få resurser som de har? Vad har de för resten för resurser och andra medel att sätta emot en koncern som L M Ericsson?

L M Ericsson gjorde en vinst på 1,2 miljarder kronor 1981. Den vinsten har bl. a. de ca 500 i Delsbo och Söderhamn som nu skall sparkas ut varit med och slitit ihop. Nils Åsling borde klart deklarerat här i dag att en del av denna stora vinst borde användas för alternativ produktion i Söderhamn och Delsbo för att undvika avskedanden och för att trygga jobben. Det finns, och det vet industriministern, hos L M Ericsson-koncernen produkter som kan läggas ut till bl. a. nämnda två fabriker och också till de andra som nu är hotade. Det finns nykonstruktioner, och man kan satsa ytterligare på forskning på utveckling. Man kan åta sig legoarbeten osv. Facken har konstruktivt visat på alternativten. Det skulle vara välgörande om industriministern tog fasta på fackens konstruktiva förslag i stället för att fortsätta att ställa upp på L M Ericsson-koncernens schackrande med människor, kommuner och hela regioner. En berättigad fråga, fru talman, är faktiskt: Hur många skjortor skall storfinsansen-lura av landets industriminister innan han vaknar upp och börjar förstå vad det handlar om?

Jag har ett antal gånger i den här kammaren redogjort för hur illa ställt det redan är på arbetsmarknaden i Söderhamn. Men jag skall trots detta, och trots att Gunnel Jonäng nu lämnat en ingående redogörelse, än en gång

Måndagen den
10 maj 1982

*Om driften vid
L M Ericssons
fabriker*

redovisa några siffror. 850 personer söker i dag arbete i Söderhamns kommun. 300 finns i beredskapsarbete i kommunen. När skolorna slutar i vår kommer 300 ungdomar ut på arbetsmarknaden.

Det finns en forskarrapport som gjorts av tekniska högskolan i Stockholm och som visar att om ingenting radikalt görs, kommer ytterligare 2 000 jobb att under 1980-talet försvinna från Söderhamns kommun.

Det verkar som om detta redan håller på att besannas. Jag har redogjort för L M Ericssons planer. Marmaverkens massaindustri skall bort, och tydligen blir så också fallet med massaindustrin i Sandarne. Vad som kommer att ske med Vallviksfabriken har vi inga klara besked om. Samtliga tre fabriker ligger i Söderhamns kommun.

Detta måste, herr industriminister, förhindras. Men då kan man inte förlita sig till de s. k. fria marknadskrafterna. Det är ju just dessa krafter som åstadkommit att tusentals jobb försvunnit från kommunen och som tänker åstadkomma att ytterligare tusentals jobb skall försvinna. Nu måste det vara samhället, dvs. staten, kommunerna, länsstyrelserna, facken och människorna, som måste bryta sig in och gå i spetsen för en utveckling av befintlig industri och även för nyindustrialisering. Det finns i både Söderhamn och Delsbo råvaror, arbetskraft och yrkeskunnande. Storfinansens jakt på ständigt högre vinster och storfinansens hänsynslösa rovdrift på råvarorna får inte längre fortsätta.

Jag har uppehållit mig mest vid Söderhamn. Men låt mig också säga att om L M Ericsson-koncernens planer blir verklighet så försvinner Delsbofabriken i Hudiksvalls kommun. Det betyder att den enda industrin av betydelse på platsen försvinner, och därmed sker en katastrof för den delen av Hudiksvalls kommun. Hudiksvalls kommun har med stor ansträngning lyckats förhindra att KemaNobel lade ned ljusfabriken i Delsbo, och Söderhamns kommun lyckades förhindra att SSAB lade ner kättingfabriken i Ljusne. Nu är det regeringens skyldighet att se till att L M Ericsson-koncernen inte lägger ned fabriken i Delsbo och inte avskedar i Söderhamn.

Industriministern känner säkert till att SIF, SALF och Metall i Söderhamn och Delsbo jobbar gemensamt och inte kommer att acceptera något som helst spel om någon fabrik. Den ene kommer inte att roffa åt sig något på den andres bekostnad. Söderhamn slåss för Delsbo, och Delsbo slåss för Söderhamn. För dem gäller: en för alla, alla för en. Detta hedrar de tre facken.

Fru talman! Jag skall sluta med följande citat: "Det skall jävlar anamma inte avskedas en enda varken vid Delsbofabriken eller i Söderhamn", sade Kent Sandqvist i Söderhamn och Hans Eden i Delsbo, båda fackklubbsordförande, enligt Hälsinge Kuriren den 16 april 1982. Ta de orden med till L M Ericsson-koncernen, Nils Åsling, och visa äntligen att ni är industriminister och inte avindustrialiseringsminister!

Anf. 27 Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Gunnel Jonäng tog upp en central fråga i debatten, nämligen hur man fortlöpande håller kontakten med de ansvariga företagsledningarna för att försöka hitta lösningar på aktuella problem. Jag kan anmäla att sådana kontakter fortlöpande sker. Jag har också ganska nyligen haft en kontakt med den ansvariga ledningen för att gå igenom problemen på de aktuella orterna.

Man skall komma ihåg att det är den tekniska utvecklingen som har ställt nya krav på L M Ericsson-koncernen – med dess koncentration på telekommunikationer – att ställa om produktionen från framför allt elektromekaniska växlar till andra produkter med hög andel elektronik. Det gäller t. ex. AXE-växeln, som ju f. ö. också har blivit en stor framgång för svensk industri på exportmarknaderna. Problemet är att den nya produktionen är avsevärt mindre arbetsintensiv.

För att ta itu med de här problemen gäller det alltså att man från företagets sida gör sitt yttersta för att erbjuda alternativ produktion, för att i tid planera för de förändringar som man bedömer är nödvändiga.

Jag vill till Gunnel Jonäng säga att vi självfallet inte förlitar oss på att de arbetsmarknadspolitiska medlen skall klara allt detta. Först och främst är det ett ansvar som företaget har för sina anställda att planera för omställningen. Sedan är det samhället som skall främja tillväxt i näringslivet, förnyelse av industrin. Nya företag, nya idéer etc. är till stor del något som stöds av samhället. I sista hand, som en sista säkerhetsåtgärd finns de arbetsmarknadspolitiska medlen. Jag hoppas självfallet att de inte skall behöva komma till användning i någon större omfattning, utan att problemen kan klaras inom den löpande verksamheten.

Vi har speciellt diskuterat problemen i Delsbo, där jag med hänvisning till de regionalpolitiska krav som gäller har gjort klart för L M Ericsson-ledningen att i synnerhet Delsbo är en ort som är särskilt sårbar. Och man har från koncernledningens sida lovat att även i det avseendet lägga ned stora ansträngningar på att lösa problemen.

Det finns också en principfråga här, och den aktualiseras naturligtvis när man lyssnar på de tre valföredragen av vpk-representanterna här i kammaren. Det var ju valföredrag – utan mycket av försök till sakdebatt om vad frågorna gäller och egentligen utan särskilt stor hänsyn till de människor som är berörda. För även om det framställdes så, är det uppenbart att vad vi som ansvariga politiker *inte* skall göra är att underblåsa en oro som inte har något konstruktivt syfte. Vad vi skall göra är att tillsammans – de fackliga rörelserna, kommunerna, företaget, länsmyndigheterna och de statliga myndigheterna – söka hitta konstruktiva lösningar på problemen. Och det gör man inte i den anda och den atmosfär som de tre tidigare talarna har gett uttryck för. Det är inte på det sättet man i ett modernt samhälle klarar problemen.

Det är ett sätt att exploatera människors oro som jag, herr talman, finner minst sagt upprörande. Och jag vill säga att det är ovärdigt Sveriges riksdag att gå ut i debatten på det sätt som de tre talarna från vpk har gjort här.

*Om driftén vid
L M Ericssons
fabriker*

Det gäller ändå att respektera det samhällssystem som vi har – det får också vpk lov att göra, även om vpk har en annan ideologisk inställning än vi andra. Här är det företagen som har ansvar för hur driften läggs upp, för hur den anpassar sig till marknaden, för hur man sköter relationerna med facket. Det finns vissa lagstiftade regler uppdragna för detta, och dem har företagen att följa. Att ifrån talarstolen i Sveriges riksdag kräva att företagen dessutom skall förbjudas att göra det ena eller andra, att vi skall gå in i företagens ställe och bestämma hur produktionen skall ske etc. innebär att bortse från att styrelserna och företagsledningarna har ett lagstadgat ansvar och att de har att uppfylla detta ansvar inom de givna reglerna.

Jag är naturligtvis angelägen om att L M Ericsson här lyckas i sin stora omställning mot ny teknologi – det avgör också hela det svenska näringslivets framtid. Jag är angelägen om att företaget också lyckas med sin stora satsning på elektronik i vidare bemärkelse, där övertagandet av Datasaab är en viktig komponent. Men då måste man också ge företaget den arbetsro som det behöver och respektera att styrelsen och ledningen här måste vidta vissa omdispositioner. Det minskar inte det ansvar som jag betonar att företaget har och den press som jag utsätter företaget för då det gäller att försöka medverka i den omstrukturering som här sker. Men om man skulle gå in, som talarna från vpk menar, och föreskriva för företaget hur det skulle driva sin verksamhet, skulle man förändra samhällssystemet. Man skulle minska företagets ansvar och möjlighet att driva en offensiv politik.

Det här var mera principiella tankegångar. Jag skall naturligtvis också svara på de frågor som har ställts, även om de har ställts på ett sätt och i en atmosfär som knappast gynnar en konstruktiv debatt i det här sammanhanget. Det är inte, som Tommy Franzén säger, på det sättet att L M Ericsson-koncernen håller på att flytta ut sin verksamhet. Det är inte min uppfattning. De informationer vi har visar att de personalnedskärningar som man gör vid L M Ericsson-koncernen är mindre inom Sveriges gränser än utanför Sveriges gränser.

Jag vill också påpeka för Bertil Måbrink att man t. ex. vid nedläggningen av produktionen i Örebro överlät fabriken till Rifa i L M Ericsson-gruppen, där man nu driver verksamheten vidare med nya produkter. Man har fortlöpande erbjudit vakanser vid fabriker till tidigare anställda som friställts. Jag är förvissad om att man inför den här omfattande strukturanpassningen är beredd att arbeta på samma sätt.

Till Karin Nordlander vill jag säga att det är intressant att höra att frågan om Oskarshamnsvaret nu inte längre är någon stor fråga. Det var den för några månader sedan. Sedan har regeringen tagit ett initiativ och har lyckats klara en förhandling som leder till att Oskarshamnsvaret får en framtid i en viss möjlig omfattning. Det tycker jag kan tas som intäkt för, även av Karin Nordlander, att vi är beredda att arbeta på ett sådant sätt att vi hittar konstruktiva lösningar. Men det gäller att se vilka affärsmissiga lösningar som står till buds. I fallet Oskarshamnsvaret var det alltså möjligt.

Tommy Franzén undrade vilka krav vi ställer. Vi ställer kravet att L M Ericsson på ett konstruktivt sätt skall medverka i den strukturanpass-

ning som måste ske. Jag vill betona detta, och jag kan ge samma svar till Bertil Måbrink. Vi försöker skapa en anda och en atmosfär där man i konstruktiva samtal skall kunna lösa problemen. Facket's aktiva medverkan spelar väldigt stor roll. Jag försöker lyssna på facket och möta facket så mycket jag hinner för att se vilka alternativa lösningar som på den vägen kan komma fram. Ofta är det personalen med sitt engagemang som bäst känner vad som skulle kunna mobiliseras av alternativa lösningar.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 28 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Nils Åslings skådespeleri när han uttalar sin indignation och öser ut intresserar mig inte ett dugg. Jag kan bara konstatera att Nils Åsling lägger sig ännu mera platt inför storfinansen och L M Ericsson-koncernen. Det är inte bara ett antal skjortor som han har blivit av med, nu vågar jag nästan påstå att de håller på att dra av honom byxorna också. Men det får han försöka klara av själv.

Jag har hela tiden i mitt anförande ställt upp för facket. Jag har sagt att facket har konstruktiva lösningar. Det finns alternativa produkter som kan sättas in i Söderhamn och Delsbo, nykonstruktioner osv. Men L M Ericsson-koncernen håller på att schackra, för de driver nämligen ett helt annat spel. De skall ha bort ett antal fabriker. De gjorde en vinst på 1,2 miljarder förra året. Den vill de utöka med ytterligare en halv miljard under 1982. För att åstadkomma detta inför man den nya tekniken, som är mindre arbetskraftsintensiv, och slänger ut 1 600 arbetare.

Vad skall vi ha en industriminister till som säger: Det skall jag inte blanda mig i. Jag skall lyssna, men jag skall inte lägga mig i det.

Det sociala ansvar som Nils Åsling skroderade om 1976 är borta i dag! Nu vill han inte tala om företagens sociala ansvar. I dag talar han om samrådsgrupper. Där skall man sitta och diskutera, så att L M Ericsson litet mer i lugn och ro kan få avveckla det man vill. Det är Nils Åslings nya linje! Vad blir det i morgon, Nils Åsling?

Jag har frågat, beträffande de 1,2 miljarderna, om Nils Åsling inte anser att en del borde användas just för att industrierna i Delsbo och Söderhamn skall kunna bli kvar. Beträffande Delsbo har Nils Åsling satt upp ett finger och sagt: Den fabriken bör ni inte lägga ned! Men vi får se hur det går.

Om ett antal arbetare sliter ihop så stora vinster är det väl ändå ett rimligt krav – som också omfattas av praktiskt taget alla människor – att en del av pengarna används för nyinvesteringar i befintliga industrier, detta för att förhindra arbetslöshet.

Vad gäller utlandsetableringarna vill jag nämna att de svenska företagen år 1981 investerade 20 miljarder i sina industrier utomlands. Här hemma investerades 18 miljarder. Bland dem som investerade utomlands befinner sig L M Ericsson, som är en stor utlandsinvestering. Är det sunt eller osunt, Nils Åsling?

Måndagen den
10 maj 1982

*Om driften vid
L M Ericssons
fabriker*

Anf. 29 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag tycker att det är bra när industriministern så starkt betonar företagens ansvar för sina anställda. Det här är nämligen en av de centrala frågorna när det gäller sysselsättningen. Om vi skall ha en industri som fungerar krävs – det är de flesta av oss medvetna om – strukturrationaliseringar och strukturanpassningar. Men det får ändå inte gå ut över de anställda i företagen, utan företagens ansvar för de anställda måste vara absolut – och det måste betonas gång på gång.

Vad gäller Söderhamns kommun har de anställda vid de företag som Stora Kopparberg äger varit mycket utsatta. De har blivit lovade och försäkrade att företaget skulle göra investeringar och att det inte skulle bli några negativa konsekvenser för sysselsättningen när Stora Kopparberg köpte Bergvik och Ala.

Men det visar sig, allteftersom tiden går, att det inte stämmer – givna löften hålls inte. Man är nu mycket ängslig att Söderhamn återigen skall drabbas. Företagen lovar – i detta fall L M Ericsson – att skapa alternativa sysselsättningar. Jag vill gärna tro på att företagen skall ta sitt ansvar, men vi har som sagt blivit mycket brända i södra Hälsingland när det gäller anställningstrygghet och företagens ansvar.

Jag har, bl. a. vid uppvaktningar, redogjort för Söderhamns situation. Med tanke på alla nedläggningar som förväntas framöver är sysselsättningsläget mycket precärt. Som industriministern sade är också Delsbo synnerligen sårbart och utsatt.

Jag noterar att industriministern kommer att utsätta L M Ericsson för press när det gäller sysselsättningen. Och jag hoppas att industriministern verkligen aktivt följer den här frågan. Det är många hundratal människor som är berörda och det gäller deras arbete, det gäller deras trygghet och det gäller deras framtid över huvud taget. Ingen möda får lämnas ospard av någon i det här sammanhanget för att försöka åstadkomma en mer positiv utveckling på arbetsmarknaden för hela Hälsingland.

I en interpellationsdebatt som är så allvarlig som denna och som berör människors arbete och trygghet blir jag beskylld av Tommy Franzén för att ta partilojala hänsyn. Det är en oförskämд beskyllning. Jag kritiserar när det finns fog för det, och jag är positiv när det finns fog för det. Jag skall inte bemöta beskyllningen. Mitt inlägg i debatten får tala för sig självt. Där finns inget av partilojala hänsyn, men där finns ett engagemang för människorna i Delsbo och i Söderhamns kommun och en oro för deras arbete och trygghet för framtiden.

Anf. 30 KARIN NORDLANDER (vpk):

Herr talman! Industriministerns tal om valföredrag får stå för honom. Vi tycker det är att verkligen nonchalera dem som nu håller på att drabbas av arbetslöshet.

När det gäller sysselsättningsfrågorna så har vänsterpartiet kommunisterna ständigt följt dem och aktualiserat dem här i riksdagen, oavsett om det varit valår eller inte. Det har kanske berott på de kontakter som vi har med de

anställda ute i landet. Vad vi och de anställda i Oskarshamn reagerar mot är att de anställda efter ett halvt års förhandlingar plötsligt möts av ett nedläggningshot, trots de löften som givits under förhandlingarnas gång. Det var just detta som jag tog upp i mitt första inlägg.

Det är många familjer i Oskarshamn som i dag känner oro inför framtiden. För många familjer är det rena katastrofen när båda försörjarna blir arbetslösa, som nu ofta sker genom att olika företag minskar sin personal och lägger ner. Löften ges som skapar förhoppningar, men dessa löften visar sig ganska snart vara tomma löften som inte ger någon som helst garanti för anställningstrygghet.

Oskarshamnsföretaget säger nu sig vilja flytta produktionen till Karlskrona, men det gör inte situationen bättre för Blekinge som också är ett län som drabbats av stor arbetslöshet. Samtidigt som produktionen flyttas så planerar man en minskning av arbetskraften i Karlskrona med 530 personer.

I Delsbo fick en anställd 32-årig verktygsmakare nyligen 17 000 kr. i belöning av L M Ericsson för en uppfinning. Som tack för denna uppfinning riskerar han nu att förlora sitt jobb. Vi menar att L M E i stället borde utnyttja de idéer som kommer från de anställda för att förbättra och förändra sin produktion, i linje med behov som fortfarande finns att fylla, och på det sättet ta ansvar för sina anställda. Det hoppas jag att industriministern är överens med oss om.

Måste man inte nu vända trenden när det gäller den accelererande takt i vilken indragning och nedläggning av sysselsättning sker. Man måste väl åtminstone kräva att de vinstgivande företagen tvingas ta ansvar för att hålla sysselsättningen i gång.

Med hänvisning till svaret vill jag fråga: Vilken alternativ sysselsättning syftar industriministern på? Den frågan borde de anställda få svar på. Vad vi och de anställda kräver är bara att en del av de vinstresurser som de anställda har arbetat ihop används för att skapa nya jobb. Det är inte ett särskilt högt ställt krav.

Anf. 31 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att industriministern inte är beredd att vidta åtgärder mot de industrinedläggningar och utflyttningar och därigenom den utarmning av industriverksamheten som förekommer här i landet. Man skall kanske, som Bertil Måbrink var inne på, tala om avindustrialiseringsministern.

Industriministern sade att vi från vpk höll valtal här i kammaren. Vi belyser vissa frågor och kritiserar regeringen för ineffektivitet, kritiserar den för att den inte gör någonting när viktiga delar av vårt lands näringsliv läggs ned. Om han anser det vara valtal, må det vara hänt. Men det är faktiskt sakfrågor som vi här har fört fram. Att debatten blir något uppskruvad kanske beror på de effekter som nedskärningarna har, nämligen att massor av människor drabbas av kaotiska förhållanden och en otrygg framtid.

Industriministern säger vidare att han lyssnar på facket. Det är möjligt.

*Om driften vid
L M Ericssons
fabriker*

men han tycks inte ta något som helst intryck av vad facket har sagt. På alla dessa orter har facket i olika sammanhang där L M Ericsson varit på tal ställt upp med olika förslag till förändringar. Men industriministern har tydligen inte varit beredd att ta dem ad notam utan hänvisar till att MBL-förhandlingar pågår eller att utvecklingsfonden, länsstyrelser och kommuner skall ta ett visst ansvar.

Jag skulle vilja göra några återblickar. Det är nämligen inte första gången som Nils Åsling och jag diskuterar L M Ericsson i denna kammare. Vi gjorde det i november 1976 och i mars 1977. I november 1976 diskuterade vi L M Ericsson med utgångspunkt i dess nedläggning av Älvsjö kabelfabrik. Den gången, då det fortfarande fanns över 2 000 anställda enbart vid huvudfabriken i Stockholm, sade Nils Åsling: "Med hänsyn till att enbart moderbolaget i dag sysselsätter drygt 2 600 kollektivanställda och nästan 6 200 tjänstemän i Storstockholm betraktar jag möjligheterna att bereda de anställda i Älvsjö sysselsättning som mycket goda." Och sedan fortsatte han: "På sikt torde man därför kunna räkna med att man genom denna nya verksamhet skall kunna skapa ytterligare arbetstillfällen."

Jag sade redan i mitt inledningsanförande att man har minskat verksamheten med ungefär 60 % sedan Nils Åsling yttrade detta. Vilka ytterligare arbetstillfällen som skall kunna skapas begriper inte jag, men det kanske Nils Åsling kan förklara.

Det har alltså gjorts nedskärningar under åren, och dessa nedskärningar kommer enligt planerna att fortsätta fram till någon gång i slutet på 1985. På huvudfabriken ämnar man minska antalet anställda med ytterligare 460 personer. Då kan man möjligen ha anledning upprepa vad jag tidigare har varit inne på och kanske framför allt citera vad Nils Åsling sade den 19 november 1976. Han yttrade bl. a. följande, och det gällde då fortfarande debatten om nedläggning av Älvsjöanläggningen och L M Ericssons engagemang därvidlag: "– – – men jag vill betona samhällets bestämda krav att företag i lägen som detta ser till att det också ges alternativa sysselsättningsmöjligheter. Det är ett bestämt krav, som man i synnerhet bör kunna ställa på koncerner med en rikt diversifierad verksamhet."

Detta är ord som innebär att man går mycket längre än vad Nils Åsling har gjort både i sitt skriftliga svar i dag och i sitt muntliga inlägg därefter. Citatet gällde emellertid 1976 och gäller antagligen inte nu. Nils Åsling har ju vid flera tillfällen haft överläggningar med L M Ericsson-koncernen och tydligen också på denna punkt blivit tillrättvisad eller i varje fall fått en knäpp på näsan av företagsledningen, så att han förstår att han inte skall ställa sådana krav på företaget. Eller är det på det viset att Nils Åsling med uttalandet 1976 menar att utvecklingen skall få gå så långt att det sedan inte längre blir fråga om någon diversifierad verksamhet och så att det inte längre behöver tas något ansvar? Eller vad är det fråga om? Verkstadsklubben i Stockholm har sagt följande: Inga nedläggningar eller avgångsvederlag för anställda vid L M E. Det är arbete vi kräver. – Man kan ju lämna den saken vidare till Nils Åsling. Är detta någonting som Nils Åsling tänker ställa upp på, eller tänker Nils Åsling fortsätta att hävda att det är L M Ericsson som

har ansvaret och att det är samhället som skall ta itu med problemen när L M Ericsson har lämnat in?

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Anf. 32 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill understryka vad Gunnel Jonäng sade i debatten, nämligen att företagen självfallet har ett ansvar. Detta kan också vara ett svar till Tommy Franzén. Min inställning när det gäller frågan om att försöka medverka till strukturanpassning är oförändrad och överensstämmer med min inställning 1976 från vilket år det återopade citatet var hämtat. Företagen är skyldiga att göra sitt yttersta för att medverka till en strukturanpassning. De måste självfallet göra det inom ramen för sin produktinriktning och sina möjligheter. Det är dess värre härvidlag som vi nödgas konstatera att L M Ericsson med sin produktionsinriktning inte har så personalintensiva nya produktlinjer att falla tillbaka på som man skulle önska, men företaget bör medverka till att de uppslag som facket kan ha beträffande ny produktion och nya verksamheter bringas till verkställighet. Här vill jag dock påpeka att man måste gå den fastslagna vägen. Man är tvungen att utnyttja de instrument som man har. Har facket produktionsuppslag som inte rymms inom koncernen utan som måste bli föremål för etablering i särskild ordning, har vi ju utvecklingsfonderna, länsmyndigheterna och de skilda stödformer som staten ställer till förfogande. Det är självfallet på det sättet man får arbeta för att skapa förnyelse. Naturligtvis ser jag gärna att man inom koncernen tar upp tillverkning av nya produkter, men det är, mina herrar, en fråga för koncernledningen och facket. Där kan inte politiker föreskriva att koncernen skall vidga sitt produktregister eller ta upp speciella affärsidéer.

*Om driften vid
L M Ericssons
fabriker*

Vi måste alltså försöka lösa de här problemen i samförstånd och anstränga oss att hitta alternativ produktion i de fall då man inom den befintliga produktionen inte kan upprätthålla sysselsättningen. Detta är en självklarhet. Jag har lyssnat på de fortsatta inläggen av vpk:s företrädare och noterat att det inte finns några alternativ. Vpk står utan alternativ.

Vad man försöker odla är något slags allmänt missnöje. Man haussar upp frågorna till att vara ödesdiga. Ja, självfallet är de det för den enskilda människan, men sluta då att exploatera människors oro på detta samvetslösa sätt! Prestera alternativ!

Ni säger att företagen skall tvingas t. ex. att uppehålla en produktion. Företagen skall tvingas att göra det och det. Detta står i strid med de lagar och förordningar som den här kammaren har stiftat.

Vad är alternativet? Vpk står ganska tomhänt. Det märker jag ju, och det var därför jag tillät mig säga att det inte är mer än några valföredrag som ni behagar hålla här i kammaren.

Jag varnar för att frågor av den här allvarliga karaktären, som gäller människors väl och ve, som gäller enstaka bygders och orters väl och ve, blir föremål för politiska jippon på det här sättet. Kom med konstruktiva förslag! Varje lönsamt projekt som aktualiseras av facket eller någon annan är vi beredda att diskutera.

Måndagen den
10 maj 1982

*Om driften vid
L M Ericssons
fabriker*

Anf. 33 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är besynnerligt att man skall behöva ta en sådan här lång och hård omgång med Nils Åsling innan man får ur honom någonting om vilket ansvar företagen har. Nu kom det litet grand, och det inkasserar jag. Det är positivt, Nils Åsling! I och för sig är jag naturligtvis inte nöjd, men det var ändå ett litet pekfinger åt L M-koncernen.

I nästa vända kommer Nils Åsling med sitt skådespeleri igen. Han säger att vpk har inga förslag – kom med förslag!

Nils Åsling vet mycket väl att vi har många konkreta förslag. Vi har utarbetat ett konkret program för hur det under en tioårsperiod skall kunna skapas 100 000 nya industriarbetsplatser här i landet. Vi har angivit på vilket sätt det skall ske. Men Nils Åsling är inte intresserad, och vad skall vi då göra?

Jag är inte industriminister. Det är Nils Åsling som skall genomföra programmet. Om industriministern har glömt bort våra konkreta förslag, skall jag överlämna dem igen.

När det gäller Söderhamn hänvisar jag till en motion som jag har här. I den finns fyra konkreta förslag. När det gäller Gävleborg i övrigt, när det gäller nya industriarbetsplatser osv. finns det en rad förslag. Läs dem, så kan vi sedan ta en ny diskussion. Tiden medger inte att jag står och räknar upp dem, men visst har vi konkreta förslag.

Som jag har sagt: Det är ju landets industriminister och regering – en minoritetsregering visserligen – som skall realisera våra förslag. Nils Åsling menar väl inte att jag helt plötsligt skall bli industriminister? Det tror jag inte att han skulle vara så glad åt.

Nu är det Nils Åsling som är industriminister. Var så god och ta hand om våra konkreta förslag! Vi skall hjälpa till. Nils Åsling skall få alla våra röster här i kammaren, när han lägger fram våra förslag som en proposition. Det är självklart, och jag tror att vi också skall få hjälp av en del andra. Och det är inte bara vi som har konkreta förslag. Det finns andra partier som också har det.

Nog skall vi hjälpa Nils Åsling att klara av att utveckla industrin här i landet, men att det är Nils Åsling som skall skriva propositionen och inte jag kan vi väl ändå vara överens om.

När det gäller L M-koncernen har jag också varit konkret – det är facketts uppgifter jag har refererat till. Det finns produkter och nykonstruktioner, som L M skulle kunna tillverka i Delsbo och Söderhamn. Men ledningen för koncernen är inte intresserad, utan den vill schackra bort ett antal industrier. Då vore det väl besynnerligt, om inte landets regering måste ingripa och säga ifrån att detta kan vi inte gå med på. Det finns pengar hos L M-koncernen, 1,2 miljarder. En del av det beloppet kan användas för att starta tillverkning av nya produkter. De som saknar politik när det gäller industrialisering, när det gäller att skaffa nya jobb, är ni som sitter i regeringen. Och så har Nils Åsling mage att gå upp och beskylla oss för att inte ha en sådan politik. Man tror inte sina öron när man hör det.

Anf. 34 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag skall inte upprepa vad Bertil Måbrink har sagt. Jag skulle möjligen vilja lägga till att när det gäller frågan om att presentera alternativ tror jag inte att det är avsikten med interpellationsdebatter över huvud taget att man där skall ge alla alternativ på punkt efter punkt. Så har nog inte heller Nils Åsling fattat det – i varje fall inte om man skall bedöma de svar han har gett oss här, både skriftligt och muntligt.

Vad vi kräver är däremot att regeringen skall ställa L M Ericsson-koncernen till svars, så att den inte håller på med industrinedläggning på det här viset. Det minsta man kan begära är att Nils Åsling försöker stå upp till försvar och säga att han skall göra vad han kan för att uppfylla vad han sade 1976. Men inte ens det har han ju velat ställa upp för här och nu.

Om man kunde avfärda resonemangen så enkelt som Nils Åsling försöker göra, så vore situationen avsevärt prekärare än vad den är. Jag tycker inte att det är någon form av exploatering av människor vare sig i Stockholm, Visby, Söderhamn, Delsbo eller någon annanstans, när vi kräver att regeringen skall gå in och vidta konkreta åtgärder i enlighet med de mängder av förslag som bl. a. de fackliga organisationerna lagt fram i de berörda orterna. Det är inte att exploatera människorna, det är att påvisa för regeringen att dessa olika krafter finns, som man faktiskt måste bygga på och inte ignorera, som Nils Åsling gör. Han lyssnar på dem, men han gör tydligen inte mer än så.

Sedan vill jag bara bemöta Nils Åsling, när han sade att det enligt de siffror han har inte är fråga om utflyttning. Jag har siffror som klart och tydligt visar att nog är det utflyttning av verksamheten som det är fråga om. Visst har Ericssonkoncernen ökat antalet anställda utomlands under 1970-talet och även i början av 1980-talet, samtidigt som man har minskat den gamla L M Ericsson-verksamheten så markant i det här landet. Att man köper upp andra färdiga industrier, exempelvis Datasaab, behöver ju inte innebära att Datasaab kommer att leva i all framtid. Det kommer väl att innebära att L M-koncernen efter ett antal år finner att man skall dra ner på den verksamheten också, på samma sätt som har gjorts med den övriga elektroniska industrin, nämligen genom att flytta den utomlands. Man köper in färdiga produkter från Amerika och andra länder i stället för att tillverka på hemmaplan. Om inte detta är en utflyttning av industrin, då vet jag inte vad utflyttning av industri är. Men klart är att huvudparten av sin verksamhet har L M Ericsson förlagt till utlandet, och det är utflyttning.

Anf. 35 KARIN NORDLANDER (vpk):

Herr talman! Industriministern säger att vi från vpk kommer tomhänta när det gäller alternativ till sysselsättning. Det påståendet har redan bemötts. Men i det här fallet har vi hänvisat till de konkreta förslag som de fackliga organisationerna har arbetat fram. Redan 1976 slog de fackliga organisationerna larm. Samtidigt presenterade de i sju punkter förslag till konkreta åtgärder. Man slog därvid fast följande:

”L M E är i dag det ledande svenska företaget inom elektronikområdet. Inom företaget finns kompetens och resurser som saknar motsvarighet inom

Måndagen den
10 maj 1982

Om beslutad nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg

övrig svensk elektronikindustri. I kraft av sin storlek har man även betydande skalfördelar i produktion och utveckling.”

Utifrån detta har man lagt upp ett konkret program för sysselsättning. Man har också ställt ett antal frågor till koncernledningen. Man menar att L M Ericsson borde använda en del av de vinstpengar som i dag delas ut till aktieägarna, dels i form av höjd aktieränta, dels i form av nya gratisaktier genom fondemission. Det är ju i detta avseende som man vill ha regeringens stöd. Det gäller att L M Ericsson verkligen går in och satsar en del resurser samt lyssnar på de fackliga organisationerna och till de konkreta förslag som dessa har framställt. Det är ju bara detta som man begär.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1981/82:175 och fråga 1981/82:350 om beslutad nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg

Anf. 36 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Hans Petersson i Hallstahammar har frågat mig dels vad jag tänker göra för att skapa nya arbetstillfällen i Skinnskatteberg, dels hur jag ser på möjligheterna att på sikt utveckla näringslivet i den del av Västmanland där Skinnskattebergs kommun är belägen.

Karl-Gustaf Mathsson har frågat vilka åtgärder jag ämnar vidtaga för att rädda sysselsättningen i denna hårt drabbade region.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Bakgrunden till frågan är att ASSI:s styrelse den 20 april i år beslutat inleda MBL-förhandlingar om nedläggning av boardfabriken i Skinnskatteberg.

Med anledning av den uppkomna situationen har länsstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp med representanter för länsmyndigheter, kommunen, de fackliga organisationerna och företaget för att försöka lösa de problem som kan uppstå vid en nedläggning av boardfabriken.

Jag vill i sammanhanget upplysa om att ASSI:s ledning vid en eventuell nedläggning av fabriken är beredd att medverka till att anläggningen i Skinnskatteberg utnyttjas för andra ändamål än boardtillverkning.

När det gäller frågan om näringslivsutvecklingen i den del av Västmanland där Skinnskatteberg är beläget vill jag här erinra om att regeringen i sin proposition om regionalpolitik har föreslagit att hela Fagerstaregionen, där Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner ingår, skall placeras i stödområde C. Detta får ses mot bakgrund av att regionen är en av de minsta A-regionerna i landet och att den har svåra strukturproblem inom flera branscher. Det arbete som påbörjats i t. ex. Norberg med den s. k. Norbergsmodellen är ett positivt inslag i utvecklingen av näringslivet i regionen.

Anf. 37 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret. Naturligtvis kan jag inte tacka för innehållet.

Egentligen är industriministerns svar oväntat svagt. Nils Åsling gör inga som helst försök att svara på min fråga om vad han tänker göra för att rädda jobben i Skinnskatteberg. Industriministern svarar med att peka på vad andra gör eller kan tänkas göra. Det enda som saknas för att svaret skall bli som svaren brukar vara när industriministern vill fly undan är att han hänvisar till MBL-förhandlingar – då kan man ju inte heller göra något. Den varianten finns faktiskt inte med i dag, och det är ju positivt. F. ö. börjar MBL-förhandlingarna i dag.

Nils Åsling hänvisar till den av länsstyrelsen tillsatta arbetsgruppen, som närmast i panik har fått startas, efter beskedet om att det blir en nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg. Nils Åsling hänvisar också till att ASSI-ledningen vill medverka till att anläggningen i Skinnskatteberg kanske kan användas för andra ändamål. Det är ett mycket vagt besked som jag inte sett redovisat tidigare. Det är mycket vagt mot bakgrund av att man absolut inte vill "släppa till" den här fabriken för t. ex. boardproduktion, om nu de anställda skulle vilja ta över. Det vill man alltså inte. Då kan man fråga sig vad det är för alternativ som ASSI har i bakfickan och som industriministern hänvisar till.

Det här räcker inte som svar från den högste politiskt ansvarige i en så viktig fråga. Jag kan förstå att det är svårt att med säkerhet uttala sig om boardindustrins framtid i allmänhet. Jag kan förstå att det är problematiskt för industriministern, eftersom bara en del av boardfabrikerna är statsägda och de arbetar under mycket olika villkor. Men just därför hade jag väntat mig något slags besked från Nils Åsling om Skinnskattebergs framtid.

Människorna i Skinnskatteberg väntar på besked i dag. Det framgick klart vid den demonstration som hölls i torsdags, där företrädare för samtliga politiska partier hade möjlighet att redovisa sin syn. Jag tror att det svar som vi i dag har fått kommer att mötas med stor besvikelse i Skinnskatteberg. Jag kan nog påstå att det kommer att mottas med både harm och vrede. Människorna begär att de skall få ett besked om vilken framtid de kan gå till mötes i denna lilla västmanländska kommun.

Vid den uppvaktning som förra veckan gjordes hos partierna här i riksdagen ställdes en rad rimliga krav från de kommunala politikerna. Ett krav var att beslutet måste omprövas. Meningen i kommunen är att nedläggningsbeslutet är helt felaktigt. Det kan inte vara riktigt ens ur kapitalistisk synvinkel. Kommunen kommer att krossas. Det innebär en enorm kapitalförstörelse om man lägger ned fabriken, som har vissa produktionsfördelar gentemot andra fabriker. I kommunen har man mycket svårt att förstå hur detta beslut har kunnat fattas. Det bör alltså omprövas.

En strukturplan för boardindustrin måste fram snabbt, sade kommunalpolitikerna också. Det är ett rimligt krav. Med hänvisning till de möjligheter som de olika fabrikerna har är det nämligen ett mycket konstigt beslut.

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Om beslutad nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg

*Om beslutad ned-
läggning av board-
tillverkningen i
Skinskatteberg*

Därför borde hela boardindustrin ses över, innan man vidtar en så drastisk åtgärd som att lägga ned en av Europas modernaste fabriker.

De uppväktande ville också söka olika lösningar vad gäller försörjningen av råvara. De kunde tänka sig samarbete med bl. a. domänverket.

Vidare påpekades det vid uppväkningen att det är bråttom med något slags ingripande eller besked från ansvarigt håll. Så fort det kommer ett nedläggningsbesked för en sådan här industri, ser sig de anställda om efter andra arbeten. Det finns just inga nya jobb att få i Västmanland, men det är ändå risk för att nyckelpersoner i produktionen flyttar i väg och att kunder börjar se sig om efter andra leverantörer. De har ju klart för sig att om ledningen har sagt att fabriken skall läggas ned så blir det så, oavsett vad MBL-förhandlingarna ger för resultat. Nils Åsling vet lika väl som jag att MBL aldrig kan hindra det som ledningen har föresatt sig. Om kunderna flyr och nyckelpersoner börjar ge sig i väg, blir ett sådant här besked självuppfyllande. Då finns det inga möjligheter att driva produktionen vidare, även om regeringen efter höstens val, med en annan industriminister i ledningen, kan tänkas fatta andra beslut och säga: Vi skall köra vidare och se över dessa frågor. Därför borde industriministern ha haft ett rejält besked att ge människorna i Skinskatteberg.

Jag tycker faktiskt att det inte är att begära för mycket att säga att industriministern borde ha svarat ungefär så här: Nedläggningsbeskedet verkar felaktigt. Nu måste vi se vad som kan göras. Driften skall fortgå som vanligt, tills vi har fått se över hela branschen. Skinskatteberg kan inte offras. Bli det driftsinskränkningar på orten i framtiden, skall jag se till att det kommer andra, varaktiga arbetstillfällen till orten.

Detta kunde industriministern ha sagt. Det hade inte varit att lova speciellt mycket. Men det hade gett människorna ett besked inför framtiden, så att de slipper handla i panik. Det hade varit rejäla besked från industriministern, som säger sig försvara småfolkets intressen och vara anhängare av en decentraliseringspolitik som låter bygderna leva.

Jag antar att jag får tillfälle att komma tillbaka i denna debatt – det finns mycket att säga i affären. Inledningsvis har jag fått Nils Åslings syn bekräftad, men jag vill som avrundning ställa några frågor.

Är detta det enda Nils Åsling har att säga till en bygd som närmast håller på att förintas? Industriministern borde, anser jag, ha något mer att säga till de anställda och kommunen inför framtiden och inte lämna dem i sticket på detta vis.

Det finns också en tidningsuppgift som jag vill kontrollera sanningshalten i. Industriministern lär ha sagt att man från statens sida är beredd att ställa upp med ersättningsindustrier. Men det är något som man i Västmanland f. n. inte vill diskutera, därför att denna arbetsgrupp vill först och främst ha en omprövning av beslutet. Är det så att Nils Åsling har sagt till länsföreträdarna att staten är beredd att ställa upp med ersättningsindustrier? Om det är så, varför finns inte den uppgiften med i dagens svar? Det är ju sådant vi har frågat efter.

När det gäller arbetsgrupper vill jag inte påstå att de är värdelösa. De kan

säkert ge någonting i marginalen när det gäller alternativ till nedläggning eller nyproduktion. Men hur många arbetsgrupper har inte tillsatts vid industrinedläggningar utan att de har kunnat ge någonting? Arbetsgrupper kan ju aldrig ersätta en medveten industripolitik. I Norberg arbetar man mycket seriöst – Nils Åsling har hänvisat till det – och det har givit några enskilda projekt. Men det arbetet har inte alls kunnat ersätta Spännarhyttan och dess betydelse för orten. Länsstyrelsens arbetsgrupp säger nu att den jobbar med att, som första mål, förhindra en nedläggning, och det tror jag är den enda riktiga inställningen till frågan. Men vad kan arbetsgrupper i övrigt ge, om de inte lyckas förhindra en nedläggning?

Det sociala ansvaret har diskuterats rätt mycket. Det är ingen osanning att påstå att industriministern brukar hänvisa till aktieägarna, ägarna av företagen, och säga att de skall ta sitt sociala ansvar. Vi minns båda debatten om Spännarhyttan och ASEA:s ansvar. Där blev det inte mycket över till befolkningen, trots att Nils Åsling ideligen hänvisade till att det faktiskt var ASEA som skulle ta ansvaret och sade att det var lösningen på problemen. Nu har ASSI, det statliga företaget, i detta fall från början sagt ifrån att man inte tar något ansvar, att man inte har råd med det. Vad gör industriministern då? Struntar han i det?

Jag tycker att det vore mycket värdefullt om industriministern kunde utveckla dessa frågor under dagens debatt.

Anf. 38 KARL-GUSTAF MATHSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret. Genom ASSI-styrelsens beslut om nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg står sysselsättningen för hundratals anställda på spel. En hel kommuns, ja, en hel regions framtid är hotad. Styrelsebeslutet äventyrar dessutom hela boardbranschens framtid i vårt land. Mot den bakgrunden är industriministerns svar, milt uttryckt, häpnadsväckande.

På åhörarläktaren sitter ett stort antal ASSI-anställda från Skinnskatteberg, hitresta till Stockholm och riksdagen för att följa den här debatten och direkt kunna motta industriministerns besked i denna för dessa människor så allvarliga fråga. För ytterst, industriministern, är det ju så att det är dessa människors och deras familjers framtid det handlar om. Det handlar om hundratals familjer, som lever, bor och trivs i Skinnskatteberg och den norra regionen av Västmanland. Jag är övertygad om att deras besvikelse är stor över det svar som industriministern hittills har lämnat, varför ingenting skulle vara mer välkommet just nu än att industriministern i nästa inlägg låter meddela att han kommit underfund med att en industriminister verkligen har möjlighet att aktivt agera i en sådan här fråga.

Herr talman! Innan jag övergår till att ytterligare kommentera industriministerns svar vill jag ge en kort beskrivning av vad som hänt inom boardindustrin de senaste åren.

1977 ville ASSI lägga ner boardfabriken i Lövhöjden. Man hade efter en utredning kommit fram till att kapaciteten måste dras ned i boardindustrin. Eftersom ASSI är det största företaget i branschen ville man bidra till

Måndagen den
10 maj 1982

*Om beslutad ned-
läggning av board-
tillverkningen i
Skinskatteberg*

kapacitetsminskningen, detta trots att ASSI:s bägge fabriker egentligen tillhörde – och fortfarande tillhör – de bästa i boardindustrin.

1977 tillsatte industriminister Åsling, efter ett starkt tryck från facken, en statlig utredning, den s. k. Åkermanutredningen. Dess uppgift var att komma med förslag till hur omstruktureringen av boardindustrin skulle kunna genomföras. Industrin gav sitt fulla stöd till fackens krav på utredning.

I februari 1978 var utredningen klar. Den föreslog att fyra fabriker skulle läggas ner: Scharins i Skellefteå, Lövholmen, Karlholm och Holmens Bruks fabrik i Vrena. Utredningen var emellertid inte enig. Träfacken, SIF och SALF ansåg att det fanns plats på marknaden även för Lövholmens boardfabrik. Dessutom krävde facken att ersättningsindustrier skulle tas fram innan nedläggningarna genomfördes.

Alltnog, nu fanns det ett fullödigt material för regeringen att handla utifrån. Det fanns möjligheter att genomföra en omstrukturering av boardindustrin i ordnade former. Men industriminister Åsling var helt nöjd när utredningen var klar. Då hade handlingskraften bevisats, ansåg han, och nu var det företagets tur att sköta det här bäst de ville och kunde. Samma åsikt hade Erik Huss under sitt korta mellanspel som industriminister 1979. Företagen, som själva hade stött facken i deras krav på statliga initiativ för en omstrukturering av boardindustrin, eftersom de inte själva kunde komma överens, fick nu tillbaka bollen.

Nu pågår en fullständig planlös utslagning av boardindustrin, som riskerar att medföra att större delen av branschen slås ut. Regeringen har sannerligen aktivt bidragit till detta genom sin fullkomligt vettlösa byggpolitik, som har minskat efterfrågan på board. Produktionen var 1981 nere i ca 370 000 ton. Det är det sämsta resultatet på många år. Eftersom den kvarvarande kapaciteten i branschen ligger på över 500 000 ton, är det självklart att företagen får en dålig ekonomi.

ASSI har bidragit till utslagningen genom att helt avveckla sina utvecklingsinsatser. ASSI har varit den ledande boardtillverkaren i Europa och har haft en avgörande roll i den utveckling av boardindustrin och dess produkter som har skett i Sverige. Först lade ASSI ned sin egen utvecklingsverksamhet, och därefter drog man in sina bidrag till den kollektiva forskningen och utvecklingen vid träforskningsinstitutet. De övriga företagen i branschen hade inte resurser att upprätthålla den tidigare verksamheten, så nu pågår nästan ingen utvecklingsverksamhet alls inom boardbranschen i Sverige.

Följderna av den här politiken har blivit att företagen har avvecklats i mycket snabb takt. Scharins har gått i konkurs, och konkursförvaltaren bedriver en begränsad verksamhet. NCB har lagt ned sin fabrik i Johannedal. Ljusne har lagt ner tillverkningen av hårdboard och förhandlar om avveckling av den porösa. Rockhammar har gått i konkurs och lagt ner tillverkningen. I Vrena återstår bara en produktionslinje. Masonite har dragit ner tillverkningen. I Karlholm tillverkas bara hårdboard.

Totalt innebär det här att kapaciteten i boardindustrin har minskat från ca 660 000 ton 1977 till ca 540 000 ton 1981. Störst är neddragningen när det

gäller den porösa boarden. Där har hälften av kapaciteten försvunnit. Samtidigt har produktionen sjunkit så att kapacitetsutnyttjandet har minskat trots den lägre kapacitetsgraden. 1977 utnyttjades drygt 76 % av produktionskapaciteten. 1981 var motsvarande siffra 69 %.

Nu vill alltså ASSI lägga ned Skinnskattebergs boardfabrik. Den lättnad som de anställda i Skinnskatteberg rimligen kände 1977, då det var deras fabrik som skulle överleva, har nu förbytt i förbittring och besvikelse. Betingelserna ändras snabbt för de anställda i ASSI. Om nu även Skinnskattebergs boardfabrik läggs ned, återstår inte mycket av den boardindustri som för tio år sedan var ledande i Europa. Den politik som drivits har tvingat fram nedläggningar av de enheter som har de bästa utvecklingsmöjligheterna. De som överlever har då rimligen betydligt sämre möjligheter att klara sig på lång sikt gentemot de moderna boardfabriker som växer upp i Spanien, Brasilien m. fl. länder.

Jag förutsätter att industriministern har noterat följande beträffande boardindustrin i Skinnskatteberg. De senaste tio åren har det investerats 70 milj. kr. i fabriken. Man har infört formattillverkning och formatsågning. Råvarumottagningen har rationaliserats. Man har gått över till träbränsleeldning, med bark och liknande, och därmed har man kunnat sänka oljeförbrukningen med inte mindre än 25 000 kubikmeter per år. Man har gjort stora miljöskyddsinvesteringar. Man har en modern underhållsavdelning. Samverkan mellan sågar produktionsmässigt gör att man på ett bra sätt tar vara på spån, flis och bark. Man har byggt upp ett toppmodernt transportsystem med korta transportvägar. Det finns en bra försäljningsorganisation med utlandskontor, och utlandskontakten sköts från Skinnskatteberg. Man har en ny databehandlingsanläggning.

Industriministern kan nu ingripa och förhindra att alla dessa insatser omintetgörs. Mot den bakgrund som jag skisserat måste en verkställighet av nedläggningsbeslutet framstå som något hotfullt för hela boardbranschen, och för Skinnskatteberg som kommun blir det helt förödande. Om 400 arbetstillfällen försvinner vid ASSI i Skinnskatteberg, sker enligt länsstyrelsens bedömning följande:

Inte mindre än ca 600 personer i Skinnskatteberg ställs då helt utanför arbetsmarknaden, och minst 1 500 personer kommer direkt eller indirekt att beröras av en eventuell nedläggning. Industriministern kan tänka sig vilka konsekvenser man kan förvänta om något sådant inträffar, innebärande att vart tredje jobb faller bort i Skinnskatteberg, en kommun som nu endast har 5 300 invånare.

Herr talman! I min fråga efterlyser jag vilka åtgärder industriministern ämnar vidta för att rädda sysselsättningen i Skinnskatteberg. Av svaret att döma ämnar inte industriministern göra ett skapande grand. För vad är det som sägs i svaret?

För det första hänvisar industriministern till att länsstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp. Ja, det är väl helt i sin ordning. Länsstyrelsen handlade snabbt – som Hans Petersson i Hallstahammar sade närmast i panik – och känner ett ansvar över vad som håller på att ske och försöker med till buds stående

*Om beslutad ned-
läggning av board-
tillverkningen i
Skinskatteberg*

medel att bygga upp en beredskap. Men vad förväntar sig industriministern av arbetsgruppen? Arbetsgruppens hittills enda och främsta krav är ju att en ny branschstudie, baserad på den Åkermanska utredningen, skyndsamt görs genom industridepartementets försorg. Industriministern har själv erhållit en väl underbyggd framställning om detta krav från arbetsgruppen. Vilken ställning tar nu industriministern till den här framställningen? Arbetsgruppens ordförande följer debatten och är naturligtvis intresserad av ett snabbt och rakt svar.

För det andra hänvisar industriministern till att ASSI:s ledning vid en eventuell nedläggning är beredd att medverka till att anläggningen i Skinskatteberg utnyttjas för andra ändamål än boardtillverkning. Det här är verkligen intressant. Industriministern talar i sitt svar om en eventuell nedläggning. Betyder det, herr industriminister, att något beslut om nedläggning ännu inte har fattats och att fabriken således skall kunna fortsätta driften? Eller hur skall man tolka och tyda det här svaret? Jag trodde att nedläggningsbeslutet hade klubbats i styrelsen. MBL-förhandlingar har nämligen såvitt jag vet inletts för ungefär en timme sedan. På en fråga från de anställda om ett övertagande av fabriken har ASSI:s styrelse svarat ett klart nej. Fabriken får fortsättningsvis inte användas till boardtillverkning. Vidare vill jag fråga: Om nu denna eventuella nedläggning skulle bli verkställd, vilka medel har då ASSI till förfogande för en sådan åtgärd, och vilken produkt kan vara aktuell vid en sådan omläggning?

För det tredje hänvisar industriministern i sitt svar till att Fagerstaregionen fortsättningsvis kommer att tillhöra stödområde C. Kravet på att den kanske framför allt på grund av stålkrisen hårt drabbade Fagerstaregionen skulle erhålla generösare bidragsmöjligheter är som bekant av mycket gammalt datum. Att detta nu realiseras är givetvis positivt. Men detta bedömdes ju som nödvändigt långt innan Skinskattebergs fabrik hotades av nedläggning.

Slutligen, herr talman: Att kravet arbete åt alla inte har någon förankring i den borgerliga regeringen har vi under snart sex års borgerlig politik fått klart för oss. Men nog kan man kräva att industriminister Åsling, skogsägare som han är, skulle ha en annan inställning till den fråga som nu är aktuell. Inom socialdemokratin har vi i denna som i andra branscher noga studerat förutsättningar och behövliga åtgärder, och mot bakgrund av de förhållanden som gäller beträffande boardindustrin har den socialdemokratiska partiledningen tagit ställning och kräver följande:

1. Stoppa ASSI:s planer på att lägga ner boardfabriken i Skinskatteberg.
2. Gå igenom vad som hänt i branschen sedan boardutredningen lades fram 1978. Gör förnyade bedömningar av marknaden och de företag som finns kvar.
3. Öka byggandet i enlighet med de förslag som socialdemokraterna har lagt fram i riksdagen.
4. Ta upp överläggningar med branschen om ökade kollektiva forsknings- och utvecklingsinsatser.

Herr industriminister! Gör något för ASSI i Skinnskatteberg – och gör det nu!

Anf. 39 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Debatten i den här frågan verkar kanske litet avslagen – Karl-Gustaf Mathsson får ursäkta mig, men jag har tidigare vid besök i Hallstahammar haft tillfälle att med representanter för Skinnskattebergs kommun ganska ingående diskutera den situation som föreligger och vilka åtgärder som är möjliga samt ange min allmänna inställning. Jag har också haft tillfälle att med arbetsgruppens ordförande gå igenom de här frågorna ganska grundligt.

Men jag är naturligtvis ändå beredd att tillgodose Karl-Gustaf Mathssons behov av att ta upp en debatt i detalj här – det kan kanske vara av mer allmänt intresse.

Jag vill också erinra om att frågan om boardindustrins allmänna situation har varit föremål för ganska många debatter. Vi har haft och har flera företag med problem inom den sektorn.

Beträffande Karl-Gustaf Mathssons redovisning vill jag säga att han i sin allmänna översikt av branschen dess värre inte redovisade lönsamheten i den, som är dålig, eller exportmarknadens utveckling, som är allvarligt oroande. Det måste man också ta med om man vill ge en rättvis bild av den situation som gäller för boardmarknaden.

När man sedan påstår att man tror att den svenska boardindustrins framtid skulle kunna lösas med ett ökat bostadsbyggande vill jag säga att det påståendet är helt grundlöst. Vi har inget minskat byggande i vårt land – vi har en minskad nyproduktion, men den har kompenserats av ökad renoveringsverksamhet. Boardindustrins problem är faktiskt primärt den mycket bekymmersamma utveckling som exportmarknaden har haft och den omständigheten att man i våra avnämrländer slår vakt om sin egen boardindustri.

Detta är alltså de problem som finns. Och när beskedet om nedläggning kom bad jag med ganska omedelbar verkan landshövdingen att tillkalla en arbetsgrupp för att noggrant följa utvecklingen. Ur departementets synpunkt är det angeläget, när det uppstår problem i en ort av Skinnskattebergs karaktär, att få ett forum för att föra en dialog från regeringens sida. Det problemet tycker jag att länsstyrelsen har löst på ett utmärkt sätt, och arbetsgruppen arbetar intensivt med sin uppgift: dels att kartlägga situationen, dels att fastställa vad som sedan kan göras ur de lokala och regionala myndigheternas och intressegruppernas synvinkel.

Självfallet är människorna på orten besvikna. Också jag är besviken – jag kan framt säga det – över att beslutet har träffats nu, och den frågan kommer jag till senare.

Beträffande den Åkermanska utredningen vill jag säga, också som ett svar till Hans Petersson i Hallstahammar, att filosofin bakom den liksom andra branschutredningar – där har dess värre Karl-Gustaf Mathsson totalt missat poängen – är att staten skall tillhandahålla ett utredningsmaterial som sedan

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Om beslutad nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg

Måndagen den
10 maj 1982

*Om beslutad ned-
läggning av board-
tillverkningen i
Skinskatteberg*

kan användas i branschen för åtgärder. Det är omöjligt att göra strukturplaner utan att de ansvariga företag som skall ta de kommersiella och ekonomiska hänsynen är engagerade. Om staten gör strukturplaner – jag har exempel på det, Karl-Gustaf Mathsson – stannar verksamheten upp i företagsledningarna, och man litar på att staten skall ta över rubbet. Därför tillhandahåller staten ett primärmaterial, och sedan måste företagen dra sina slutsatser utifrån sina utgångspunkter. Det måste gälla i den här branschen, liksom i andra.

Jag kan säga både till Hans Petersson och Karl-Gustaf Mathsson att jag är beredd att medverka till att den Åkermanska utredningen aktualiseras, men min grundläggande filosofi är då att Statsföretag bör göra detta, eftersom Statsföretag som ägare av ASSI har ett operativt ansvar och alltså den vägen kan inleda förhandlingar med andra företag i branschen om en ändamålsenlig struktur. Det är faktiskt det som behövs nu, inte ytterligare utredningar.

Hans Petersson ställde en fråga som också fanns med i Karl-Gustaf Mathssons långa anförande: Har inte ASSI råd att ta ett socialt ansvar? Måste man komma med beslutet nu? Uppenbart är att ASSI är i en besvärlig finansiell situation. Det var därför jag hade för avsikt att framlägga en proposition för denna kammare om rekonstruktion av ASSI och Statsföretag. Men från socialdemokratisk sida liksom från moderat sida sade man att man inte var beredd att stödja den propositionen, och det ledde till att jag blev tvungen att skjuta på den till i höst. Det ledde naturligtvis till att det saknas politiska möjligheter att gå in och rekonstruera ASSI, eftersom det helt enkelt inte finns finansiella resurser för detta. ASSI:s nära framtid och ASSI:s agerande nu är alltså närmast en fråga mellan ASSI och Statsföretag. Statsföretag har att svara för sina dotterbolags finansiella åtaganden. Men Statsföretags rekonstruktion dröjer till hösten. Denna fördröjning av Statsföretags och ASSI:s rekonstruktion är mycket olycklig från den här synpunkten. Det är mycket oppositionens agerande som de facto har fått det här mycket beklagliga resultatet, att statsmakterna inte har kunnat gå in och ta sitt ansvar för ASSI och rekonstruera ASSI som avsikten var med den proposition som skulle läggas fram den 10 mars.

Karl-Gustaf Mathsson bör vara litet försiktig med kritiken mot regeringen eftersom den i så hög grad återfaller på hans eget parti och den opportunist som socialdemokraterna tillsammans med moderaterna visat i Statsföretagsfrågan.

Vad kan man nu göra? Man får, enligt min uppfattning, från Statsföretags sida ta sig en funderare på hur man företräder ägarens ansvar gentemot ASSI. Man får allvarigt analysera situationen för att se hur man skall agera fram till i höst när finansiella resurser förhoppningsvis kommer att ställas till förfogande för rekonstruktion av ASSI och Statsföretag. Till dess är denna fråga inte politisk i egentlig bemärkelse. Det är en fråga för Statsföretag och ASSI.

Jag hoppas självfallet att man skall hitta vägar ut ur detta. Det har jag också sagt i mitt svar. I avvaktan på att ASSI och Statsföretag hittar lösningar har jag på sedvanligt sätt känt mig tvungen att anmäla vad som finns att göra

utifrån de mandat som riksdagen har givit regeringen, dvs. med hjälp av de regionalpolitiska och näringspolitiska stödsatser som står till förfogande om man hittar alternativ produktion, om man vill engagera ny företagsamhet etc. Det är någonting som man ständigt får hålla i minnet. Oavsett fabriken framtida öde tror jag att Skinskatteberg skulle må väl av att få ett mer differentierat näringsliv och ett minskat beroende av en enda industri. Det arbetet måste under alla förhållanden gå vidare. Där har länsmyndigheter och kommuner vårt helhjärtade stöd, och det finns resurser till förfogande för alla tänkbara lönsamma projekt.

Anf. 40 KARL-GUSTAF MATHSSON (s):

Herr talman! Jag är förvånad över att industriministern verkligen orkar framhärda i den här passiviteten. Det var passivitet också i svaret.

Debatten verkar avslagen, säger industriministern, därför att han har haft samtal med kommunstyrelsens ordförande och med landshövdingen i Västmanlands län och med dem kommit överens om hur slipstenen skall dras. Men, Nils Åsling, arbetsgruppen har – vilket jag sade i mitt tidigare anförande – ställt ett entydigt krav på industriministern, nämligen att industridepartementet nu skall ta ansvaret för och verkställa den utredning som hela Västmanlands län begär.

Jag skulle vilja fråga industriministern, som nu skjuter arbetsgruppen framför sig för att inte behöva ta ställning: Har arbetsgruppen fått några direktiv av industriministern? Hur har den kommit till? Finns det ett regeringsbeslut bakom den?

Nils Åsling säger att han är besviken över ASSI:s beslut. Det har han sannerligen all anledning att vara. Visst skall jag medverka till, säger Nils Åsling, att plocka fram uppgifter till en sådan här utredning, men jag tycker att Statsföretag skall hålla i den. – Här har vi klart skilda uppfattningar. Vi anser att det, om man skall få fram just de uppgifter Nils Åsling talade om här, bör vara industridepartementet som tar initiativ och står bakom utredningen.

Byggandet har inte minskat, säger Nils Åsling. Men det går väl inte att föra fram vad som helst i den här kammaren!

Anf. 41 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Industriministern tycker att debatten är avslagen. Jag förstår inte riktigt det. Däremot tycker jag att den är ganska sansad. Industriministern är nu ändå inne på att diskutera sakförhållandena. Efter det sedvanliga svaret, där industriministern skjuter allt framför sig, närmar man sig nu ändå i debatten med industriministern vad det egentligen handlar om.

Industriministern säger nu att han är beredd – som jag fattar det hela – att ta initiativ till att den Åkermanska utredningen skall uppdateras. Eller ville han bara att den skulle uppdateras och menade att det hela är Statsföretags angelägenhet, att inte industriministern kan göra något åt det? Jag fick inte det riktigt klart för mig.

Under alla förhållanden tycker jag att industriministern borde ta initiativ,

Måndagen den
10 maj 1982

*Om beslutad ned-
läggning av board-
tillverkningen i
Skinskatteberg*

så att en strukturplan verkligen blir av. Man har ändå talat om en sådan rätt länge. För inte så länge sedan utarbetades en promemoria inom industridepartementet som handlar om skogsindustrins nuläge och utvecklingsmöjligheter. Den utredningen var tänkt som ett underlag för beslut. Om nu någon typ av planering för skogsindustrin skall fullföljas, vore det bra om Nils Åsling lämnade det beskedet klart och tydligt.

Det är en annan sak som direkt slår mig, när jag hör Nils Åsling tala om att han är positiv till en strukturplan – man får väl kalla den Åkermanska utredningen så, om den uppdateras. Om man förutsätter att detta arbete skall göras och att det kommer till stånd med det snaraste, finns det inte då anledning för industriministern att försöka förhindra att utvecklingen i Skinskatteberg får löpa, dvs. att nedläggningen fullföljs på det sätt man tänkt? Det kommer kanske att ta omkring ett halvår med MBL-förhandlingar. Är industriministern beredd att ta några initiativ för att frysa utvecklingen i nuvarande skede, så att man kan driva verksamheten vidare i avvaktan på en utredning av det slag som nämnts? Det är oerhört viktigt för alla inblandade att få ett besked i den frågan.

Jag vill övergå till en sak som gjorde mig litet konfunderad, nämligen det tidningsreferat där det anförs att Nils Åsling sagt att staten är beredd att ställa upp med ersättningsindustrier. Jag vill gärna få det bekräftat eller dementerat. Det är viktigt.

Jag håller med länsmyndigheter, kommunen och alla inblandade om att den primära uppgiften är att rädda fabriken i Skinskatteberg, som är den tredje yngsta i det här landet. Det är en mycket modern industri, jämfört med många andra. Men eftersom pressen skrivit att Nils Åsling gått ut med dessa uppgifter, vore det intressant att få den sidan av saken belyst. Kan man tänka sig att det blir någon sysselsättning i Skinskatteberg som resultat av insatser från staten och regeringen?

Anf. 42 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Karl-Gustaf Mathsson förefaller att ha förbrukat allt krut i sitt första inlägg. Men det finns möjligen någon tillägsfråga som jag borde besvara.

När det gäller direktiv till arbetsgruppen, så är det en arbetsgrupp som är tillsatt av länsstyrelsen, och jag har ingen anledning att utfärda direktiv. Däremot har jag en speciell kontaktman som nära samarbetar med gruppen. Det är det system som vi brukar tillämpa i fall som detta. Som bekant är det inte unikt att vi får problem på någon ort som är ensidigt beroende av en industri, utan här följer vi vissa spelregler som brukar gälla.

Så detta med att byggandet inte har minskat. Om man jämför förhållandena 1981 med förhållandena tio år tidigare och räknar i fast penningvärde – och det är väl rimligt – visar det sig att byggandet faktiskt låg något högre 1981 än 1971. Det varierar litet grand årsvis, men man kan notera att nedgången i nyproduktion har kompensrats ganska mycket av renoveringar etc. Så dra inte förhastade slutsatser av byggenskapen och möjligheterna att den vägen

radikalt förändra avsättningssituationen i boardindustrin. Jag varnar Karl-Gustaf Mathsson för att göra detta.

Hans Petersson i Hallstahammar talar om en uppdatering av den Åkermanska utredningen. Jag upprepar vad som är min grundläggande filosofi. Den Åkermanska utredningen gäller i allt väsentligt fortfarande. Man kan säga att exportutsikterna har försämrats, och det finns vissa kompletterande data som man med fördel bör ta in. Min uppfattning är att om Statsföretag när man granskar situationen i ASSI och Skinnskatteberg – som man måste göra enligt min uppfattning å ägarnas vägnar – finner att det föreliggande beslutsunderlaget är för magert och för bristfälligt, så bör man aktualisera en uppdatering av den Åkermanska utredningen. Jag är beredd att medverka till detta, och jag kan också tänka mig att ta initiativ därvidlag. Men jag kan tänka mig att Statsföretag självt har ett direkt intresse av detta. Att jag vill lägga detta på ett företag beror på att det inte är utredning som behövs, utan här behövs det handling. Företag som har intresse i branschen måste sannolikt ta upp en diskussion med andra företag i branschen för att nå resultat. Det är den vägen man får gå fram när det gäller strukturfrågor. Det är inte genom nya utredningar och nya byråkratiska processer som en del partier här i kammaren har en övertro på.

Hans Petersson frågar om detta innebär att vi kan frysa nedläggningen i Skinnskatteberg. Som jag redogjorde för är detta en fråga för Statsföretag som företräder ägaren. Det kan jag inte svara på. Vi har inte ministerstyre. Skulle jag svara på frågan så skulle det vara en ny anledning att anmäla mig för konstitutionsutskottet för ministerstyre. Jag har att följa kammarens och riksdagens spelregler. I detta fall är det Statsföretag som svarar för ägaren visavi ASSI, och det kan jag inte svara på. Statsföretag får svara på hur man skall hantera den frågan vidare.

En sak är emellertid fullständigt klar. Socialdemokraternas och moderaternas kritik av min tillämnade Statsföretagsproposition och det uppskov som den föranledde har skapat allvarliga problem och minskat handlingskraften och förmågan att ta itu med de här problemen för Statsföretag. Jag hoppas självfallet att man ändå kan fylla sin uppgift som ägarens ställföreträdare i det här sammanhanget.

Till sist frågade Hans Petersson om en tidningsuppgift där jag skulle ha sagt att staten ställer upp med ersättningsindustri. Det var ungefär vad jag sagt här tidigare. Om det finns ersättningsindustrier, affärsidéer bland enskilda människor eller bland företag i Skinnskatteberg, så finns det inom ramen för de regionalpolitiska stödformerna och inom ramen för småföretagsstödet, som utvecklingsfonderna har hand om, goda möjligheter att hjälpa varje lönsamt projekt. Jag vill tillägga att oavsett ödet med Skinnskattebergs boardfabrik så är det riktigt att man tar det positiva ur den här situationen, att man gör allt vad man kan för att minska bygdens beroende av en enda industri och lägger ned stor möda på att försöka skaffa dit ny och alternativ sysselsättning, oavsett hur man löser boardfabrikens framtid.

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Om beslutad nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg

Måndagen den
10 maj 1982

*Om beslutad ned-
läggning av board-
tillverkningen i
Skinnskatteberg*

Anf. 43 KARL-GUSTAF MATHSSON (s):

Herr talman! Nu börjar det arta sig något – nu kan Nils Åsling i alla fall tänka sig att ta initiativ till en utredning. Men det förutsätter, Nils Åsling, att MBL-förhandlingarna bordläggs i avvaktan på att utredningsresultatet kommer fram. Jag hoppas att Nils Åsling tar också ett sådant initiativ.

Nils Åsling säger att moderater och socialdemokrater tillsammans har tagit bort handlingskraften och de finansiella möjligheterna för regeringen att agera exempelvis i fråga om ASSI. Nils Åsling frågade hur vi ställde oss till att staten frånhände sig Tobaksmonopolet. Nu kom det ingen sådan proposition, men ponera att den hade kommit, att Nils Åsling hade sålt Tobaksmonopolet och fått in något hundratal miljoner för att använda till att exempelvis gå in i ASSI. På vilket sätt hade situationen förändrats om regeringen hade fått nya pengar, jämfört med om den hade använt gamla pengar till att gå in ASSI? Har det någon betydelse? Jag tycker det var ett mycket simpelt argument.

Anf. 44 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! En sammanfattning av vad industriministern har sagt i den här debatten blir nu att hela den här frågan är ASSI:s sak, och den kan industriministern inte göra någonting åt. Han kan alltså inte ta några egentliga initiativ för att förändra utvecklingen. Men han säger ändå att han skulle kunna tänka sig att ta initiativ för att uppdatera en utredning, men att det i och för sig inte ändrar något speciellt för svensk boardindustris framtid. Det är dystra framtidsutsikter och ger inte speciellt hopp åt dem som kämpar för att fabriken i Skinnskatteberg skall bevaras.

På min fråga om man skulle kunna tänka sig att frysa utvecklingen så att fabriken får leva kvar med sina kunder och anställda under den tid då man gör en utvärdering, säger industriministern: "Då blir jag anmäld för konstitutionsutskottet." Vem tror industriministern skulle anmäla honom för konstitutionsutskottet därför att han för en gångs skull gör någonting för att rädda jobben och förhindra en negativ utveckling? Jag har mycket svårt att tänka mig att någon skulle göra det.

Jag medger att jag var litet förvånad när jag såg tidningsuppgifterna om att Nils Åsling hade sagt att det skulle kunna bli ersättningsindustrier. Han har inte heller sagt någonting om detta i interpellationssvaret. Och nu har jag fått besked. Det är inte industriministern som skall ta initiativ till ersättningsindustrier, utan om sådana kommer till stånd beror på om enskilda människor får uppslag till någon småföretagsverksamhet eller liknande i Skinnskatteberg.

Jag är positiv till småföretag och till egenföretagande i den meningen att man tar initiativ för att klara av en besvärlig situation. Det är ju egentligen så allt börjar – med människors initiativförmåga. Men det kan aldrig ersätta det som en gång har vuxit till en viktig och stor basindustri som hela bygden lever på och som stora delar av vårt land förväntas leva på. Så var det när det gällde stålindustrin, och så är det när det gäller träindustrin. Småföretagandet är inget alternativ till detta. Tvärtom, om det finns en bärkraftig, större industri

på en ort blir det en marknad för småföretagandet – för tjänster, underleverantörer, service, transporter och allt detta. Själva basindustrin är ju som namnet anger en bas för annan verksamhet. Jag kan tala om för industriministern att försvinner basindustrin, försvinner också många möjligheter till andra arbeten på orten. Det är därför som det är så viktigt att få fram annan verksamhet som kan ersätta den nuvarande.

Anf. 45 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Till sist får jag säga att Karl-Gustaf Mathsson råkade ut för ett litet misstag, när han sade att frågan gällde om man skulle sälja Tobaksbolaget. Detta är ju en grov missuppfattning. Den offert som Statsföretags styrelse fick gällde en finansiell rekonstruktion av Statsföretagsgruppen i storleksordningen 3 miljarder, en omorganisation där Statsföretagsgruppen skulle fördelas på mera sammanhörande enheter. Lätt industri skulle lyftas ut och sammanföras i Procordia, och ASSI skulle lyftas ut och rekonstrueras, etc. Det var den skissen som oppositionen – till höger och till vänster – i den offentliga debatten lät förstå att den inte var beredd att stödja. Detta gjorde att jag inte kunde framlägga propositionen, som i stället sköts fram till hösten. Då hade varken Karl-Gustaf Mathsson eller jag klart för oss att det skulle bli så akuta problem i ASSI beträffande boardfabriken i Skinskatteberg. Men när det blev så har naturligtvis möjligheterna för ASSI, Statsföretag och ägaren att gå in och vidta åtgärder försämrats i avvaktan på propositionen. Statsföretag är i starkt behov av en finansiell rekonstruktion, även om vi i tilläggsbudgeten har sagt att vi fyller på Statsföretag för att företaget skall kunna klara den likvida situationen. Det är ändå så, att osäkerheten beträffande hur ASSI skall omstruktureras och hur Statsföretags organisation skall vara i framtiden består till dess en proposition har lagts fram. Detta har alltså på negativt sätt påverkat möjligheterna att agera i denna fråga. Jag sade samtidigt, Karl-Gustaf Mathsson, att jag hoppas att Statsföretag trots detta har kapacitet att tillsammans med ASSI ta itu med de frågor som nu har aktualiserats.

Får jag sedan i anslutning till den tidigare debatten bara säga att MBL-förhandlingarna kan frysas, men det är inte min uppgift att säga till om detta. Det måste bli en överenskommelse mellan parterna. Det kan t. ex. finnas anledning att inkalla en löntagarkonsult eller avvakta en utredning. Det är alltså parterna som bör ta upp detta till diskussion.

Sedan till Hans Petersson som yttrade: – – – om Nils Åsling för en gångs skull kunde ägna sig åt att rädda jobben. – Jag skulle vilja påstå att jag inte har gjort annat under de fyra och ett halvt år som jag har haft mitt nuvarande ämbete än att varje dag försöka rädda jobben och utveckla svensk industri.

Anf. 46 ANDERS GERNANDT (c):

Herr talman! Eftersom det sitter representanter för Skinskatteberg här, ber jag att helt kort och upplysningsvis få nämna att vi inom mitt parti, centerpartiet, naturligtvis känner samma djupa deltagande med tanke på

Måndagen den
10 maj 1982

Om beslutad nedläggning av boardtillverkningen i Skinnskatteberg

problemen uppe i Skinnskatteberg. Vi har förståelse för att boardtillverkning är en för Sveriges del ganska svår och olönsam hantering. När vi nu, liksom andra partiets företrädare, i första hand önskar att tillverkningen trots allt skall få fortsätta, vill vi för vår del i positiv anda bidra med att föreslå kompletteringsverksamhet vid boardfabriken där uppe. Det gäller då verksamhet där man kan utnyttja både material och utrustning. Vi har försökt att överföra våra erfarenheter och vårt kunnande om sådana ersättningsverksamheter till ASSI:s styrelse.

Efter vad jag har kunnat förstå, både vid besök på orten och av mina partikolleger i Skinnskatteberg, har man där handlagt sin förtvivlan på ett väldigt snyggt och tjugigt sätt. Man har inte farit ut i några politiska hätskheter utan försökt bibehålla lugnet. Man har uppträtt på ett sätt som ger en väldigt stark känsla av samhörighet och förståelse. Det är bättre att kunna samverka till det bästa i stället för att beskylla varandra för felaktigheter och på så vis skapa aggressioner.

Jag ville bara helt kort säga för kännedom att vi från vårt håll försöker att arbeta så gott vi på alla vis kan för att hjälpa fram idéer om kompletteringsverksamhet. Vi vill understödja boardtillverkningen och en sidosysselsättning, baserad bl. a. på board, så att det skapas produkter som verkligen kan gå att använda för export.

Anf. 47 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Det är inte mycket att tillägga i den här debatten. Nils Åsling säger att han har hållit på i fyra och ett halvt år och räddat jobben. Jag kan bara konstatera att ännu har ingen anmält honom för konstitutionsutskottet, men jag vet inte hur pass starka initiativ han har tagit. De är kanske inte så kraftiga att de givit upphov till tankar på någonting sådant.

Jag lägger väl ord i Nils Åslings mun nu, och han får själv avgöra om de skall ligga kvar där eller om han vill spotta ut dem. För min del skulle jag vilja slå fast att vi alla lider av en stor maktlöshet. Människorna i Skinnskatteberg och även vi fotfolk bland politikerna känner oss maktlösa därför att vi inte kan påverka. Allt ligger i händerna på ASSI.

Låt mig uttrycka det så här: Nils Åsling har i dag uttalat en stark vilja att det skall fram en uppdatering av den Åkermanska planen, en s. k. strukturutredning, och att under tiden bör handlandet frysas vad gäller nedläggning av Skinnskatteberg. Nils Åsling får själv säga ja eller nej till den tolkningen.

Anf. 48 KARL-GUSTAF MATHISSON (s):

Herr talman! I industriminister Åslings tankar om en rekonstruktion av Statsföretag ingick bl. a. försäljning av Tobaksbolaget. Jag menar att det för en industriminister måste vara egalt om han för att gå in och rädda sysselsättningen på en ort, exempelvis Skinnskatteberg, använder nya eller gamla pengar. Frågan är om viljan finns.

Nu förutsätter jag, herr talman, att industriminister Åsling har för avsikt efter den här debatten att arbeta för att för det första MBL-förhandlingarna

uppskjuts och för det andra att beslutet omprövas efter det att den utredning som Nils Åsling nu är beredd att ta initiativ till har slutfört sitt arbete.

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

Överläggningen var härmed avslutad.

Om beslutad nedläggning av board-tillverkningen i Skinskatteberg

7 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1981/82:27 och 35

Justitieukskottets betänkanden 1981/82:47–49, 51 och 54

Lagutskottets betänkanden 1981/82:33 och 37

Kulturutskottets betänkanden 1981/82:25 och 26

Trafikutskottets betänkande 1981/82:30

Jordbruksutskottets betänkande 1981/82:33

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1981/82:26

Civilutskottets betänkanden 1981/82:29, 34, 35 och 39

8 § Anmäldes och bordlades

Motion

1981/82:2539 av *Göthe Knutson* och *Ake Polstam*

Rätten till avdrag för mervärdskatt i vissa fall, m. m. (prop. 1981/82:214)

9 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1981/82:28 Kyrkofonden och ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan (prop. 1981/82:158)

Skatteutskottets betänkanden

1981/82:58 Sparande

1981/82:63 Bensinskatteuppbörd, m. m. (prop. 1981/82:201)

1981/82:69 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Ungern (prop. 1981/82:147)

Socialutskottets betänkande

1981/82:44 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1982/83

Utbildningsutskottets betänkanden

1981/82:24 Vissa anslag till grundläggande högskoleutbildning, m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:25 Anslag till utbildning för undervisningsyrken, m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:30 Verkställd granskning av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfonds verksamhet och förvaltning under år 1981 (redog. 1981/82:15 och 17)

Nr 143

Måndagen den
10 maj 1982

*Meddelande om
fråga*

Jordbruksutskottets betänkanden
1981/82:34 Förändring av vissa anslag inom jordbruksdepartementets
verksamhetsområde (prop. 1981/82:100)
1981/82:37 Tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt
avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde (prop. 1981/82:125)

10 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 10 maj

1981/82:378 av *Stina Andersson* (c) till statsrådet *Karin Ahrland* om
bedövning vid vissa operativa ingrepp:

Med anledning av att det bl. a. i tidningsartiklar förekommit uppgifter om
att man på sjukhus inte ger bedövning vid skrapning av kvinnor som är i
behov av sådan åtgärd hemställer jag att till sjukvårdsministern få ställa
följande fråga:

Anser sjukvårdsministern att det är viktigt att kvinnor ges rätt till
bedövning vid dessa medicinska ingrepp?

11 § Kammaren åtskildes kl. 14.55.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert